

Kulturně společenský **časopis**
2009 • 2 na internetu

DOBRÁ ADRESA

Z obsahu

Půjde literatura zpátky
za Goethem?

Tři chlapi v chalupě

Strž plná literatury
a puklých slov

Obsah:

O čem se (ne)mluví

Boris Cvek: **Česká a světová literatura: zpět za Goethem?** (4)

Jiří T. Král: **Královiny** (8)

Před Strží

Michal Šanda: **Z antikvariátních banánovek – Nookracie**(10)

Ondřej Tuček: **Ještěrka a jiné nalezené souvislosti** (14)

Daniel Prokop: **Povídky** (18)

Jan Lustig: **Vysloveně žertovně 2** (21)

Strž DA

Literatura: Jaroslav Balvín ml.: **Brigita má prsa, stehna, nohy, boky a díрку** (22) / Jakub Šofar: **Smyslem života je dobře umřít...** (23) / Michal Šanda: **Ty, která píšeš** (24) / Martin Groman: **Nejdramatičtější je skutečnost** (26) / Dagmar Plamperová: **Puklá slova I. – Tove Janssonová: Dcera sochaře** (28) / **Film:** Zbyněk Vlasák: **Filmy podle Genze** (29) /

Za Strží

10 básní Jiřího Žáčka (30)

Kateřina Komorádová: **Mediální (po)věstník na leden** (34)

Štěpán Kučera: **Železná koruna se vrací** (36)

Jakub Šofar: **Filokartistův výsadek** (42)

**SYSTÉM NAVIGACE:
KLEPNĚTE!**

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevřou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

Na titulní stránce: Ondřej Tuček (k článku na str. 14)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 2, ročník 10. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štěpán Kučera. Zástupce šéfredaktora: Štefan Švec. Redakce: Václav Dvořák, Martin Groman, Kateřina Komorádová, Viki Shock, Michal Šanda, Jakub Šofar, Petr Štengl, Zbyněk Vlasák, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafín a FirstNet a. s.

Naši milí,

lednové číslo bylo samá básnička – Tereza Šimůnková, Magdaléna Rysová, Kateřina Blechová... Aby rovnováha vesmíru zůstala zachována, je únorové číslo spíš mužské a prozaické. Představujeme Ondřeje Tučka, který dělá umění mimo jiné sběrem odpadků a jeho fotky „nalezených souvislostí“ opravdu stojí za to. Druhým mužem únorového čísla je novinář a cestovatel Dan Prokop – původně měl v Dobré adrese publikovat jen fotoreportáž z Gruzie (která vyjde příště), ale přiznal se, že taky píše prózu. A i ta stojí za to. Do třetice svoji tvorbu představí šéfredaktor na odchodu.

Vesmírnou rovnováhu v tomhle čísle vychyluje (vedle stálíce Katky Komorádové) jenom naše nová poetická recenzentka Dagmar Plamperová, která si ve Strži otvírá vlastní podrubriku Puklá slova. „Když slova pukají, puká skořápka recenze. Z puklin poulí autor oči na čtenáře,“ vysvětluje Dagmar citátem klasika, o čem její pravidelné okénko bude.

V příštím čísle se z otcovské dovolené vrátí dlouholetý šéfredaktor Štefan Švec, takže rovnováhu vesmíru bude zase nějakou dobu udržovat on. Těšte se.

Štěpán Kučera

PS: Myslíte si, že Facebook je zlo? Ať je vaše odpověď jakákoli, přidejte se na Facebooku ke skupině Přátelé Dobré adresy...

Velká omluva čtenářům i autorům

Únorové číslo vychází s velkým zpožděním, největším jaké Dobrá adresa kdy měla. Výroba podlehlá nejen nostalgii po zašlých časech, ale také chřipkové epidemii – obě v nebývalém rozsahu. K dovršení všeho se zbláznila technika, proto je Adresa tentokrát korektorem nečtená a graficky nepříliš výrazná. Pevně věříme, že se již nic takového nebude opakovat aspoň dalších deset let.

Nicméně stalo se, proto příští číslo vyjde až 7. března a toto číslo Vám připojíme za něj.

Jakub Tayari

báSeň měSíce

Robert Křesťan

**Zášť
(úryvek)**

Na kůlu vprostřed pokoje
mám nahou dívčí kresbu
a někdy po ní toužím
jako po soše
má v sobě sílu levhartic
i přízrak písní z Lesbu
a s každou ranou víc a víc
rozkoše

Robert Křesťan a Druhá tráva. Bonton, 1991

O
čem
se
(ne)
mluví

Česká a světová literatura: zpět za Goethem?

V zářijovém čísle časopisu Host vyšel esej Milana Kundery *Die Weltliteratur* (v lednu 2007 ho vydal v angličtině týdeník *New Yorker*), kde se autor vrací k pojmu, který zavedl Goethe (podle některých ale už Wieland při překladu Horácových dopisů). Za klíčovou se pokládá poznámka, již starý Goethe učinil k Eckermannovi v poslední lednový den roku 1827 (volně překládám podle internetové *The Literary Encyclopedia*) o světové literatuře, již chápal jako „společné vlastnictví lidstva“, které se vyvíjelo „všude a ve všech dobách ve stovkách a stovkách lidí“. Kundera klade důraz na to, že literaturu lze plnohodnotně překládat do cizích jazyků a že ji lze sdílet napříč národy a věky, ba dokonce že právě tak existuje plnohodnotně a ve

své zcela výsostné formě. Ten esej mne nadchl, protože jsem na takové literatuře (a nikoli na literatuře české) vyrostl, a už jsem myslel, že je v Česku zapomenuta. Jen jako ilustraci uvedu toto: v kontrastu s českou vzdělaností, jež o antice neví zřejmě vůbec nic nad úroveň Řeckých bájí E. Petišky a románu *Já Claudius* od R. Gravesa, *International Herald Tribune* na jaře 2008 vydal nekrolog na smrt muže (v roce 2006 vyšla jeho *Aeneida* v milionech prodaných výtisků), který překládal do angličtiny Homéra a jiné antické génie. Zde, v tomto eseji, bych se chtěl pokusit ukázat, co literaturou a jejími úkoly na prahu 21. století rozumím já, abych tak trochu prodloužil volání „našeho“ (Kundera by asi nesouhlasil, že je „náš“ – on totiž právě patří do *Die Weltliteratur* a nikam jinam) největšího žijícího spisovatele do možností mé generace.

Předně, literatura nikdy není osamocena do sebe, je vždy součástí způsobu myšlení dané doby, má – ať chce, nebo nechce – svůj pohled na život, vyrůstá ze životní zkušenosti. Rozhled a to, co koho

Neštěstím národní literatury u národů, jejichž kulturní styk se světem byl na úrovni národního jazyka potlačen na stovky let (dokázal by si někdo představit, že by se do češtiny dal přeložit v době svého vzniku např. Sternův *Tristram Shandy*?), je klec, v níž najednou vedle světové literatury a kultury má totéž právo na existenci i literatura a kultura „národní“.

oslovuje, je jedna z hlavních charakteristik lidského ducha (pojem, který se ostatně zdá dnes mnohým už také archaickým, i když není jasné, proč by tomu tak mělo být), jenž zkušenost tvůrčím způsobem přetváří do uměleckého díla či myšlenky. Ani Rimbaud, ani Ginsberg, ačkoli zastávali spontánní tvorbu pro novou éru lidstva, nebyli málo sečtělí, naopak oba vycházeli právě z té světové literatury (a v tom zastávali kontinuitu se starým), již žádné národní či osobní zkušenosti nemohou nahradit. Většina vždy tíhla a vždy bude tíhnout k tomu, co je efemérní, lokální, teprve génus oceňuje génia (jak zdůrazňuje ve svém eseji nádherně Kundera). Za Goethova života bylo ještě v evropské literatuře zřejmé, že právě nikoli většina, již tvořili pouze doboví pisálci, nýbrž lidé jako Goethe, lidé s obrovským tvůrčím potenciálem a rozhledem, budou definovat, co je hodnotné. A Goethe udržoval napříč Evropou korespondenci s těmi, jež si vyvolil, tak třeba s Manzoniem, Byronem či Carlylem. Goethova díla se překládala a byla recenzována nejen v Británii, Francii a Rusku, a tak se i koncepce světové literatury jako výhonek univerzalizmu předchozích dob narodila do 19. století, jež později mělo zažít naopak vzrůst nacionalismu (ústící do Dreyfusovy aféry, do naší hilsneriády, koncentračních táborů). Národy se starší kulturní tradicí

nemohly ale plně odřezat svou identitu od panevropského středověku a renesance, od karteziánských a baconovských reforem poznání a zejména ne od osvícenství, mezi jehož pozdní plody lze považovat Goetha samotného. Čili bez ohledu na národní uvědomění, celou dobu od Goetha po dnešek se ve francouzštině, němčině, angličtině, italštině, ruštině diskutují ta nejzásadnější témata a pohyby světové kultury. Čím hlouběji, čím více mimo efemérní a lokální kontext se jde, tím více ustupuje národní, tím spíše člověk nalezne partnery k diskusi mezi nejlepšími mozky světa, ať už jsou jakékoli národnosti.

Neštěstím národní literatury u národů, jejichž kulturní styk se světem byl na úrovni národního jazyka potlačen na stovky let (dokázal by si někdo představit, že by se do češtiny dal přeložit v době svého vzniku např. Sternův *Tristram Shandy*?), je klec, v níž najednou vedle světové literatury a kultury má totéž právo na existenci i literatura a kultura „národní“. Často právo té druhé je mnohem vyšší, protože je prostě „naše“, byla utlačovaná cizáky a, ruku na srdce, je vystavena mnohem menší konkurenci génů, takže se v ní lépe uplatní všechno efemérní a lokální. Pro takovou národní literaturu je pouhých 200 let spousta času, protože její existence se nemůže srovnávat se

staletými dějinami, k nimž ztratila své kořeny. Důraz na národní literaturu vede k zkrtnosti ducha, chybí srovnání, což je zejména v dnešní době nebezpečné, když i ty „zbytky kultury“ v moři televizní a jiné zábavy ztrácejí svou sílu a přesvědčivost, neboť jsou vyrostlé z prostředí malého a skleníkového. Jakékoli ponětí o síle a moci, které měla právě světově pojatá hnutí existencialismu a beat generation ještě jen před několika desítkami let, mizí. Zůstává pak nejasné, proč by literatura měla mít vůbec nějaké významné místo v lidské společnosti. V dějinách lidstva existuje přitom mnoho odpovědí na tuto otázku, které nutně souvisí s tím, co si lidé myslí o postavení člověka v kosmu, o smyslu lidského života, o tajemství smrti, lásky, poznání a naděje, pokud tedy dávno nerezignovali na všechny podobné otázky jako Čapkovi mloci. Národní literatura přitom stojí a padá s pojetím člověka jako kolektivu, který tvoří svou literaturu – měla by tedy mít zpětnou vazbu v lidu, který daný jazyk používá, měla by mu být přístupná a být jeho. Odtud potom není daleko k notorickému českému pojetí spisovatele jako učitele národa, jako vzoru a proroka. Spisovatel není součástí duchovní sféry spojující génie nad časem a místem po celé věky, je naopak určen mluvit k národu a jemu se i přizpůsobit. Typicky goethovská představa, že existuje něco bytostně víc než

národ, totiž duch, a že lidé mohou být vzdělání a dorůst kulturních výšin pouze studiem těch největších výtvorů ducha, byla vlastní snad těm, kdo Čechům zprostředkovali poklady světové literatury (antiku, Danta, Shakespeara, Cervantese, Rabelaise...), ne však národní literatuře jako takové. V českém prostředí chybí hluboká reflexe klasického kánonu (a prosím, ať mi tu nikdo neargumentuje Šaldou dříve než si Šaldu srovná s Eliotem), odkud by teprve mohla vyrůstat ta vzdělanost, jež by národní literatuře dala důstojnou alternativu.

Jako přírodní vědec mám to velké štěstí, že se stále pohybuji v jedné z mála opravdu aktivních univerzálních říší ducha, jež tu zůstala po původní goethovské jednotě vědy, umění, filozofie a náboženství. Ve školské, lokální a efemérní vědě můžeme najít nejruznější deformity, ale ty si vždycky lze uvědomit srovnáním s jasnou úrovní elit, jak ji třeba přinášejí každý týden nejprestižnější vědecké časopisy Nature a Science. Ty se přitom vůbec nevyhýbají umění nebo náboženství a filozofii. Ve svobodném prostředí diskuse těch nejlepších myslí planety, kde má každý volný přístup, pokud se dokáže argumentačně prosadit, se kultivuje mysl čtenáře, aby mohl docenit bohatství ducha, jež není přístupné jenom tak každému. Tento duch je ve svém univerzalismu úplně opačný zapšklému, zakomplexovanému a beznadějnému, ke vši velikosti škodolibému duchu efemérní a lokální společnosti. To nadšení, jež v Goethově době vzbuzovaly nové obzory pro všechny sféry lidského ducha, to zůstalo dnes jenom ve vědě, a hlavním důvodem je udržení univerzálních, stále se obnovujících elit, jejichž případné strnulosti lze efektivně vzdorovat. V umění ale už těžko rozumíme slovu kultivace: kdo by měl být něčeho takového garantem? Pro nás české spisovatele možná právě Milan Kundera, leč jeho hlas z New Yorku, byť zazněl česky v Hostu, bude sotva někdo schopný využít uvnitř zdejší spi-

sovatecké komunity. Opravdu výrazných osobností, jež se mohly zastávat světové kultury, bylo v Česku vždy velmi málo, naposledy třeba Patočka a Černý, jejichž vliv pomalu umdlévá. Žijeme navíc ve 21. století a kromě těchto učitelů by bylo záhodno sledovat také to, co se ve světě děje nyní, zejména pak na pomezí vědy, umění a filozofie, kde bude třeba se znovu zamyslet nad tím, jak dnes vlastně chápeme člověka (vynikající přednášky na toto téma měl v roce 1999 na Yale princetonský filozof přírodní vědy B. C. van Fraassen, o pár let později vyšly pod názvem The Empirical Stance).

Světová literatura nemůže být jen uměním dělat odkazy na toho či onoho génia (ostat-

ně zde v české kotlině si vystačíme bohatě už i s odkazy na naše „génie“), vychází z hluboké reflexe staletí plynoucího proudu ducha, z pochopení různých idiosynkrazí (mne třeba potěšilo, když jsem jaksi vnitřně pochopil, proč Eliot naprosto nedoceňuje Goetha) a znamení doby (když si Goethe např. v rozhovoru s Eckermannem stěžuje na postavení německého spisovatele, což předznamenává složitost postavení pozdějších génů v nastupující „kultuře davu“). Člověk tu není za ten či onen národ, ale v šíři věků je to on sám nadčasový (zcela unikátní, a proto i „věčný“) se svým vlastním tajemstvím osobní integrity, vrženosti a smrti. Nechte již proto, že ho to „baví“, čte proto, že je vnitřně jeho život obohacován,

a to často i za cenu velké námahy, která je vždy s kultivací bytostně spojena. Je nucen vyjít z ulity efemérního (i století je efemérní) a lokálního do úrovně trvalého, kde právě trvalost není zajištěna lhostejnými snobky, kteří chválí Shakespeara, protože je to přece Shakespeare, ale lidmi jako Goethe, který Shakespeara vytáhl ze zapomnění, neboť v něm rozpoznal génia svého typu, tak cizího génium francouzského klasicismu (pokud jde o různou idiosynkrazii vůči Shakespearovi, tak ani Eliot nebo třeba Wittgenstein k němu moc nelnuli, ačkoli ho nesmírně respektovali). Nikdy není nic na tomto světě samozřejmého, vše se mění a lidé do toho mohou vstupovat svým činným úsilím. Pro Goetha byl právě čin

ústředním bodem jednoty tvůrčího úsilí vědy, filozofie, náboženství a umění. Nic mu nebylo cizější než poraženectví, rezignace na velikost, ufnukané žebrání o almužnu pro spisovatele, jenž nikdy nebude hoden čtení (míru Goethovy tvrdosti ukazují Xenie, které napsal spolu se svým důvěrným přítelem Schillerem), a už vůbec ne relativismus, který všechno klade jaksi na jednu úroveň, aby zakryl malost, neschopnost, nedostatek odvahy, elánu a vytrvalosti.

Není to tak dávno (1997), co umřeli Ginsberg a Burroughs, dvě největší a podle mého názoru přímo goethovské postavy poválečné Die Weltliteratur. Mnohokrát jsem však slyšel názor, že dnes už není návratu

k víře v geniálního ducha (víra v přírodní vědě dodnes velmi živá), ve velká literární díla budoucnosti, jež by mohla stát hrdě vedle Homéra či Danta. Nevidím ale žádný důvod, proč něco takového tvrdit, když budoucnost je dnes stejně v Božích rukou jako byla kdysi (a nikoli v rukou škarohlídů a chytráků). Podstatnější je ale to, že i kdyby Bůh dal lidstvu pouze Danta nebo Goetha, a nikoho jiného, už tak by byl nekonečně štědrý. Máme, pro vážné zájemce o literaturu, obrovské dědictví, jež svou cenu neztrácí ani v nejmenším, i kdyby nemělo nikdy pokračovat. Bude-li však doceněno, pokračovat bude, protože kultivuje znovu a znovu mladé lidi po stovky let a zachovává si tak svou životnost. Jediné nebezpečí, jež hrozí, je temnota ignorance, konec kultivačního procesu a v důsledku pak kultury a s ní i civilizace. Že k tomuto temnému úpadku dříve či později dojde, o tom nepochybují, protože vše lidské je prostě konečné. Čin je pak něco, co vzdoruje tuposti (ať mi Teilhard odpustí) hmoty a jejímu stálému rozkladu, odporuje setrvačnosti a překvapuje, přináší nové na tento svět, i když to nové právě v případě působení ducha má svou osobitost vždy pouze ve staletém kontextu zpět i dopředu. A tak se převratně novou mohla stát vlastně renesance (ve své intenci se „jen“ vracející ke staré antice) i všechny další začátky, protože začátek je vždy svým způsobem návrat. Ten, kdo nemá se kam vracet, ten nemůže začít, ten už je zakletý v ignorantské temnotě konce. I nový život v lůně ženy začíná z historie, z miliony let staré a tradované genetické informace spermie a vajíčka.

Pro mou generaci všude na světě bude velkou výzvou právě návrat z vyčerpané a rozložené postmoderny k životu, z únavy boření k hledání toho nového, co by bylo dobré postavit. Je to vzrušující doba a celé dějiny jsou po ruce.

Boris Cvek

Královiny

Malý národ není žádný národ

Někteří čeští intelektuálové jako by stále čekali na záminku, jak by si mohli do nás (a sebemrškačsky do sebe) kopnout: jsme hloupí a vůbec tak nějak zahledění do sebe, zní jejich obvyklá mantra. Záminky k tomu počínání jsou mnohdy až bizarní: Markéta Pilátová k tomu v Respektu využila anketu Lidových novin o knize roku. Jsme prý myšlenkoví autisti, neb anketu vyhrál poslední díl Lexikonu české literatury. „Ideální kniha roku je podle našich kulturních osobností zároveň pomníkem pozitivistického myšlení. Sbírkou ověřených faktů, na každém z nich krasopisným písmem napsaná popiska,“ napsala Pilátová výsměšně. Ba, je to fakt, vyjde-li slovník českých spisovatelů, který zde vznikl desetiletí, měla by to naše „humanitní elita“ (termín Markéty Pilátové) úplně ignorovat. Naše radost, že konečně existuje dílo, které ostatní evropské národy, nesvázané čtyřicetiletým komunistické nadvládou, mají už dávno, je přece zcela jasným znakem zaprděnosti. Skutečnost, že na lexikon můžeme být hrdí – stejně jako jsou hrdí na podobná díla všichni okolo nás – je vedlejší, musíme totiž držet prst na tepu doby. Co není bestseller v Německu či v Americe, jako by nebylo. Že snad každá kultura musí mít nějaké své podhoubí – a slovník literátů je chtít nechtě

jeho součástí – není důležité. Palacký, Jungmann či Dobrovský – v jejichž době jsme podle Pilátové uvízli – byli takoví popletení trubci. Kdyby jich nebylo, mohli jsme dnes mít v anketách ty opravdu světové knihy a nezabývat se tím, že i v dnešní globalizované době je národní identita důležitá. Jsme malí, nedůležití a všechno, co jsme kdy vykonali a napsali, je nutné spláchnout do záchoda. A můžeme být rádi, že nám to lidé jako Pilátová připomenou, jinak bychom si mohli začít bláhově myslet, že i kultura malého národa má nějaký smysl.

Blondýnky odhalily pravdu o evropské identitě

Jsou texty, které vám otevrou oči. Dlouhou dobu si myslíte, že je nějaký problém složitý a lze na něj nahlížet z mnoha stran. A najednou bác ho, stačí pár vět a vy najednou vidíte, jak je vše prosté. Tak třeba se domníváte, že o užitečnosti a úskalích Evropské unie lze diskutovat hodiny, jedna blondýnka vám ale dokáže, že to tak není: „Jsme taková jedna velká rodina, která má spoustu společného, ale přitom jsme každý jiný, a která dokáže řešit společně problémy. A to vidíte i v samotné EU – kolem stolu se

„Jsme taková jedna velká rodina, která má spoustu společného, ale přitom jsme každý jiný, a která dokáže řešit společně problémy. A to vidíte i v samotné EU – kolem stolu sedí 27 ministrů a snaží se pojmenovat problémy a nakonec se spolu dohodnou na společné legislativě. Země, které spolu kdysi bojovaly, nyní sedí u jednoho stolu. To je fantastické, nemyslíte? Mým snem je, aby v budoucnu úplně všichni mladí lidé jezdili do ostatních evropských zemí tak na týden až dva a tam pracovali nebo studovali nebo dělali nějakou dobrovolnickou práci, cokoli, a tak poznali život v jiných zemích...”

dí 27 ministrů a snaží se pojmenovat problémy a nakonec se spolu dohodnou na společné legislativě. Země, které spolu kdysi bojovaly, nyní sedí u jednoho stolu. To je fantastické, nemyslíte? Mým snem je, aby v budoucnu úplně všichni mladí lidé jezdili do ostatních evropských zemí tak na týden až dva a tam pracovali nebo studovali nebo dělali nějakou dobrovolnickou práci, cokoli, a tak poznali život v jiných zemích. To by jim pomohlo nalézt či objevit také svou evropskou identitu.” Vidíte ta její rozzářená kukadla, jak je šťastná, že rozřešila staleté spory? A to ještě její slova nečetli kupříkladu Albánci a Srbové – teď už stačí, aby si mladí udělali pár výletů a hned se spřátelili. Jen kdyby jednoho pak nezamrazilo v zádech při zjištění, že ten výrok nepochází od bavičky po řadu Na stojáka, ale od docela bloňďaté místopředsedkyně Evropské komise Margot Wallströmové. Máme-li takto intelektuálně zdatné vedení Evropské unie, měli bychom se bát rodné války. To třeba až bude jednou Wallströmová tak ponořena do evropské identity, že v hlavním městě Slovenska poznamená, jak moc se jí Pozsony líbí...

Česká malost Vlastimila Ježka

Autor těchto řádek je spolupachatel vraždy, tedy alespoň podle bývalého šéfa Národní knihovny Vlastimila

Ježka. Zabilo snad architekta Jana Kaplického srdeční selhání, jak se naivně domnívají lékaři? Ale ne, podle Ježky stojí za jeho smrtí všichni ti, kterým se nelíbil návrh blobu a vystupovali proti němu. „Představte si, že se Kaplický po letech vrátí do Česka, má radost a chce jako patriot pro svou zemi něco velkého vytvořit. Vyhraje architektonickou soutěž a najednou je odmítnut. Vše co se kolem toho dál dělo, byly velmi smutné věci. Ti lidé, kteří to způsobili, zůstanou pro dějiny trpaslíky, po kterých nic nezbude,” řekl Ježek Lidovým novinám. Autor této glosy se nějakým tím řádkem o blob otřel, asi tedy přijde do pekla, ostatně nemá žádnou šanci na polehčující okolnost, protože se střefoval i do Milana Kundery. A jak říká Ježek: „Způsob nedávné kampaně proti spisovateli Milanovi Kunderovi měl obdobné rysy jako kampaň proti Chobotnici a Kaplickému.” Kundera tu na světě jistě nebude do 120 let, takže všichni, podle kterých udal, by si hned měli sypat popel na hlavu, nebo budou mít krev na ruku. Ježkovi se zkrátka zdá, že když vyslovíte nějaký názor, případně vystoupíte proti nějakému velíkánovi, potvrzujete tím českou malost. Ve skutečnosti ale je myšlenkovým trpaslíkem člověk, který běžnou smrt zneužívá k naznačování, že se lidé s odlišnými názory a postoji provinili smrtelným hříchem.

Jiří T. Král

Další glosy jsou na
www.kral.bloguje.cz

Z antikvariátních banánovek

Dr. Josef Konstantin Miklík C. Ss. R.
se narodil 21. 3. 1886 v Žopách
u Holešova. Vystudoval teologii na
Univerzitě Karlově a na Papežském
biblickém ústavu v Římě. Byl členem
řádu redemptorisů a profesorem
biblické exegeze na řádovém učilišti
v Obořišti u Dobříše. V říjnu 1944
byl zatčen gestapem a odvezen do
Malé pevnosti v Terezíně, kde se
5. května 1945 dočkal konce války.
Po roce 1950 se opakovaně pokusil
o emigraci, což se mu nakonec
podařilo a po různých peripetiích se
usadil v Brazílii. Zemřel 13. 12. 1966
ve vesnici poblíž Rio de Janeira.

Princip nookracie

Demokracie běží hluše a nevšímavě kolem vzdělání a obecní mravnosti, opravňujíc logicky komunismus (který sice zavádí stav hroznější antického nevolnictví, ale pro nejpolitickější a nejsvětější otupy je pravým Eldorádem), hlásí se o své právo k vládě větší nebo menší kritická a etická zdatnost člověka, kterou nazýváme *n u s* (noos, duch) a podle níž jmenujeme systém, který demokracii přirozeně a rovně aristokratizuje, systémem nookracickým. Princip nookracie, čili dobrovlády je tento: Čím má kdo lep-

Nookracie

Josef Konstantin Miklík autorem publikací *Byl svatý Václav ženat?* (1947), *Četba knih s hlediska morálního a kanonického* (1947), *Jak chce Bůh, tak bud'* (1947), *Katechismus základních pravd* (1935), *Klíč k dobré literatuře, aneb, Seznam knih, knížek a knížeček výborně, dobře neb snažně udělaných téměř obecně žádoucích, užitečných a přístupných myslím čtenářů zdravých, jadrných a nepřiliš odborných*. S vyloučením spisů ohavných, škodlivých a zbytečných jako vzor pro lidi katolické, křesťanské a opravdové (1937), *Rozjímání o tajemstvích sv. růžence podle textu Písma svatého a úmysly, za něž lze prositi při jednotlivých desátkách růžence* (1934), *Satan na Svaté Hoře: uzdravení posedlé Juliany Steimlové na Sv. Hoře r. 1881, (1932) nebo Theologie dějin* (1940).

Knihu o dobrém zřízení státu vydal Josef

Konstantin Miklík vlastním nákladem roku 1931.

ší náhled do věcí a čím má kdo poctivější vůli spravovati se lepším poznáním, tím více má práva na rozhodování o vlastním štěstí ve společnosti a tím více poskytuje naděje, že bude i o cizím štěstí spolurozhodovati co nejlépe. Zdravý soud lidský, k němuž má přístup i nejprostší horal, vyvodí z toho bezděky praktický důsledek, že člověk pokročilejší rozumem a vůlí má obdržeti, v zájmu svém i v zájmu celku, ve státě více rozhodovacího vlivu nežli jiný člověk méně pokročilý, a to ku blahu a užitku právě i toho méně pokročilého a méně zdatného.

Nookracie nedá nic na zlatý substrát bez intelligence a benevolence, ačkoli s politováním pozoruje, že vlády nad lidem přehlédly neocenitelný význam příspěvků nejzamožnějších vrstev pro obecné dobré. Nookracie trvá na tom, že pomoc příčinlivých boháčů zasluhuje jisté čestné uznání ze strany státu, zatím co se kasíři demokracie velkodušně zřikají státního prospěchu k vů-

li vlastnímu břichopasectví, opouštějíce dokonce sám požadavek rovné povinnosti, z něhož odvozují pyšně své jméno, a napodobují monarchie ve věci, jež byla v dějinách příčinou tolika životních pohrom.

Nookracie staví na jiné dobrotě, než na plném měšci: na kráse chování a na množství vědění.

Nookratické volby

O vlastním i cizím volebním indexu může každý nabýti jistoty z listin. Známe-li volební index a volící léta některé osoby, je snadné určení volebního valoru. Ukážeme to na příkladech.

Jedenadvacetiletý jinoch obecného vzdělání má při volbě 1 hlas. Má-li vzdělání střední, má při volbách 3 hlasy, tedy tolik, co prostý mladý muž v třiadvaceti letech. 50letý venkovan prostého indexu platí při nookratické volbě právě tolik, co 26letý

muž s nejvyšším, akademickým vzděláním. 60letý sedlák s nižší hospodářskou školou a poctivým diplomem své obce váží nookraticky tolik, co 50letý učitel téže obce se 7 nebo 8 třídami střední školy a 3 řádně absolvovanými ročníky vyšší pedagogické školy.

Někdo byl roku 1920 propuštěn z těžkého žaláře. Roku 1930 je jeho volící rok 10, jeho starý volící rok z roku 1918, kdy nastoupil trest, byl 22, protože 1896 byl propuštěn z těžkého vězení. Je tedy jeho volící valor roku 1930, podle velikosti indexu, jenž mu náleží, následující:

$$V1 = (10 + 22 - 1) = 33$$

$$V2 = (20 + 22 - 4) = 38$$

$$V3 = (30 + 22 - 9) = 43$$

$$V4 = (40 + 22 - 16) = 46$$

$$V2 = (50 + 22 - 25) = 47$$

To jest:

$$V = \text{nový rok} \times \text{index} + \text{starý rok} - i$$

Byl-li starý volební index menší než nový, dopadne volící valor příznivěji. Pro starý $i = 0$ je $V1 = (10 + 22) = 32$, pro starý $i = 1$ je $V2 = 20 + 22 - 1 = 41$ atd.

Byl-li starý volící tok 0, t.j. byl-li někdo trestán těžkým žalářem v témže roce podruhé, je volební valor nepoměrně horší; na př.: $V2$ je v 1. případě = 25, ve 2. případě = 41.

Uvedené příklady stačí k poznání, že v nookracii se cítí každý vážen buď pro svá léta nebo pro své znalosti, pro svou poctivost nebo pro své polepšení. Mimo to se každý raduje z vědomí, že o příštích volbách bude zanmenati více než do té chvíle, že může dokonce obdržeti i nějaký čestný diplom, který mu zvýší volební index, že se může

i sám ještě přičiní o dosažení vyššího vědního a tím i volebního gradu.

Nookracie neobyčejně podporuje touhu po přístupném vzdělání, neobyčejně chrání každého před mravní rozpustilostí a nevázaností a kromě toho činí zbytečnými instituce jako senát nebo horní sněmovna, protože věk i výchova vládne mnohonásobně již v nižších nookratických zastupitelstvech.

Nookratické pořádky

V nookratickém státě je náboženství považováno za nejpřednější a nejdůležitější poměr člověka. Nookracie nedovoluje hlásati pozitivní ateismus nebo agnosticismus ani veřejně ani soukromně, protože by se tím stavěla proti rozumu a proti sobě. Právě tak zakazuje hlásati etismus čili mravnost zcela nezávislou na jakémkoliv náboženství a dogmatu. Náboženská vyznání mimokřesťanská jsou v nookratickém státě trpěna, pokud neodporují poznatkům přirozeného náboženství a pokud nejsou namířena k vysávání nebo rozrušování lidu křesťanského.

I lidé bez určité církevní příslušnosti (bezkonfesní) jsou povinni v příležitostech daných zákonem přísahati Bohu a nésti všechny následky tohoto nejvyššího potvrzování a dokládání.

Říkati, že všechna náboženství křesťanská jsou stejné ceny, je v nookratickém státě trestné, protože odporuje rozumu a otvírá brány dokořán indferentismu a náboženské vlačnosti.

Nookracie nezná jiného soudnictví než odborné. Poroty neexistují neb mají hlas pouze poradní a jinak prejudikují právnímu přesvědčení soudců z povolání. Při určování trestů je nookratická justice tím přísnější, čím vyšší je index nebo úřad odsouzeného a čím příkladnější měla být funkce, kterou

zastával. Inspektor je více trestán, než učitel a učitel více než obyčejný občan. Hlavním principem nookratického soudnictví je bezpečnost občanů dobrých a řádných a účinnost trestu na všechny rušitele mravnosti, řádu a pokoje.

Vrahové, v jejichž zločinu nebylo žádné čestné okolnosti, jsou bez milosti trestáni smrtí nebo odnětím světla.

Nookratické soudnictví nepovažuje za spravedlivé, aby vrah mnohonásobný, nebo kvalifikovaný zvlášť zločinnou pohnutkou, nebo zvlášť ukrutný ke své oběti, byl trestán jenom jako vrah obyčejný, nýbrž trestá vrahy tohoto druhu popravou kvalifikovanou, t. j. zostřenou a bolestnější. Padělatele humanity poukazuje nookracie na to, že ona svou lidskost, kromě větší přízni k nevinným, osvědčuje tím, že připouští polehující okolnosti při první vraždě; že nežádá, aby vrah sešel zcela tak násilně, zdlouhavě a bolestně, anebo, jak by bylo spravedливо, bolestněji než jeho oběť; že nepřekvapuje vraha jako on překvapil svou oběť, či oběti, nýbrž dává mu čas k vnitřní nápravě před odchodem na onen svět; nevyžaduje na vrahu, jako on vyžadoval na své oběti nebo obětech, aby umíraly s nejtrpčím pocitem popravy nezasloužené a k tomu od privátní osoby. Otrlý vrah má cit otupělý a tudíž necítí ani zdaleka tak tortury, jako cítil nevinný člověk jím utracovaný.

Nookratický stát trestá smrtí následující zločiny proti rodině: dopadené výrobce, inserenty, prodavače i kupce všech ochranných prostředků, jež mají zameziti nebo přerušiti početí; ženy, lékaře, porodní asistentky a kterékoli jiné vyhaněče nebo usmrcovače mateřského plodu, jestliže se jim zákrok zdařil; chirurgy, národohospodáře, novináře, poslance, spisovatele, profesory a učitele, kteří přednášejí nebo praktikují nauku, že k zachránění matky je dovoleno vědomě usmrtiti dítě nebo že vůbec je do-

voleno a radno při manželském aktu zabránovati příchodu nového člověka na svět.

Nookracie trestá smrtí hlasatele a praktikovatele euthanasie, čili „dobré smrti.“ Nookracie trestá a popravuje ty, kteří zločinem životu nebezpečným zavinili ztrátu životů (žháři, pachatelé atentátů a pod.)

Kdo přes výstrahy a varování zaviní zpupnou neopatrností (na př. při jízdě autem), že někdo přijde o život nebo je mrzákem, propadá polovic majetku státu, polovic ve prospěch rodiny postiženého a je mimo to odsouzen k doživotní donucovací pracovně.

Kdo se chlubí promlčeným zločinem nebo přečinem, podléhá stíhání a trestání, tak jako by žádného promlčení nebylo.

Sebevrahy, jež se nepodařilo zachrániti, prohlašuje nookratický soud za bezectné a vystrojuje jim pohřeb hanby. Ti, kdo se pokusili o sebevraždu, aby ušli trestu za zločin nebo zasloužené hanbě, jsou po nálezku soudu týden vystaveni v kleci na soudním nádvoří, načež jsou posíláni na doživotní těžkou práci do státních podniků. Sebevrazi, kteří spáchali pokus z lehkomyšlnosti a bez cizího ublížení, jsou po trojdenní výstavě v kleci chováni doživotně ve zvláštních donucovacích pracovnách, kde je jim odňata příležitost k opakování pokusu.

Sodomity a pederasty trestá nookracie poprvé ulicí, po druhé upálením; obchodníky s děvčaty a pachatele násilného, ale přirozeného smilstva, doživotní těžkou prací, svůdce podřízených k skutku nepočestnému ztrátou postavení a doživotní donucovací pracovní.

Nookratická censura zabavuje a bez procesu ničí vyloženou pornografii a pornoplastiku, trestá veřejnou nebo společenskou nemravnost velikými pokutami, žalářem, vystavováním v kleci; šířitele, případně i původce necensurovaných tiskovin, posílá do donucovací pracovny.

Kdo byl již víckrát odsouzen pro krádež, podvod, násilí a podobné menší zločiny, které však velmi citelně ohrožují veřejnou bezpečnost, dosahuje-li časový součet jeho trestů aspoň tři let, nebude již propuštěn na svobodu, nýbrž zůstává doživotně v státní nebo soukromé donucovací pracovně. Mimo to již po prvním trestání může jej strážník kdykoliv prohlédnout a zakázat mu určitou cestu.

V nookratickém státě platí veliké pokuty všechny noviny, jež špiní něčí čest, neudávající buď věrohodného pramene nebo udávající pramen fingovaný; jedna polovice pokuty, takto získané připadá postiženému, druhá fisku. Při zvláště těžkých ublíženích na cti postoupí viník trest veřejného zmrskání.

Ženy nesmějí psát do novin a časopisů leč o životě rodinném a o módě, ovšem jen podle pravidel o nookratické počestnosti. Knihy smějí vydávati ženy vdané jen se svolením manžellovým, které bude vytištěno na titulní stránce knihy; ženy svobodné smějí tisknout knihy jen s povolením svého konfesního představeného nebo, jsou-li bezkonfesní, s povolením okresního politického úřadu. Přestoupení tohoto paragrafu trestá se pokutou tisíce jednotek peněžní měny ve prospěch nalezených a opuštěných dětí a zabavením nákladu.

Kritika poměrů ve vládě a ve sněmovně, v státní správě, v ekonomii, v soudnictví, ve vojsku a jinde není v nookracii bržděna žádnou censurou. Vyjímaje pornografii panuje totiž v nookratickém státě neobmezená (ale odpovědná!) svoboda projevu (slovem, tiskem, rozhlasem), jejíž stinné stránky jsou vyrovnávány pravidlem, že za obvinění osob a stran jsou noviny odpovědný již při prvním uveřejnění, a nikoli teprve až jsou interpelovány. Nejsou však trestná podezření, pro něž se uvádějí důvody úměrně silné.

Těla utracených zločinců, pokud nejsou pochována samou popravou, spalují se po do-

hodě s Církví, v státním krematoriu, zřízeném právě za tímto účelem. Naopak, nesmějí býti upáleni muž nebo žena, kteří se zasloužili o nookratický stát a které by snad chtěli zpopelniti jejich příbuzní; nařídil-li si však někdo pohřeb žehem sám, zapovídají se jakékoliv jeho veřejné oslavy. Co se týče kremace vůbec, nookratický stát při vymáhání popelných dluhů nikdy a nikomu neasistuje.

Na divadla, biografy, slety, turnaje, cirkusy, kongresy, krematoria, banky a podobné podniky nedávají se v nookracii žádné subvence ze státních peněz nebo z obecních a jiných přírůžek. Banky se musí sanovat samy ze soukromého majetku úředníků. Sanování z peněz veřejných není dovoleno, protože by to bylo léčiti bolest bolestí a podporovalo by to zločinnost.

Divadel a jiných uměleckých zařízení nechce nookratický stát sanovati proto, že poplatníci nemají žádného přímého a opravdového vlivu na určování umělecké produkce těchto ústavů. Zde jako při sanování bank byla by porušena matematická spravedlnost a kromě toho by se často uměle udržovaly při životě instituce, které mají přirozeným ortelem zajíti a býti vysřídány jinými, vzešlými z nových duševních potřeb, čerstvějšími. Eventuelní škoda tak se přihlížející je vždycky menší, než úhrnný prospěch.

Nookracie nestrpí žádných potravních monopolů a trestá velikými pokutami hostinské, kteří nalévají lidem, u nichž pozorují už stav podnapilosti. Objednávky, učiněné v stavu podnapilosti, jsou neplatné a ztráty tím vznikající jdou na účet hostinského. Všichni opilci, dopadení v nepřičetném a bezvládném stavu a potřebující cizí pomoci, aby se dostali z dosahu veřejných nebezpečností, obdrží ku probrání a na pamětnou 25 ran od policejních zřízenců, kterým přidali práce. Usvědčeným ze zaviněného a předvídaného úplného opilství se snižuje na celý rok index o 1 bod.

Nookratický stát a strany

Strana komunistická, která chce dosadit sebe na místo buržoasie, je relativně nejhorší a zaslouhuje zvláště pozorné výchovy státní. Komunistům se v nookracii dopřává nuce svobody, aby ukázali, že jejich systém lze krásně prováděti alespoň v malém. Aby splnění komunistických nadějí uspěl, bdí nookratický stát sám nad komunistickou organizací: zatím co drakonicky trestá všechny veřejné i soukromé komunistické projevy lidí, kteří nejsou přihlášení do komunistické strany, nutí s toužou přísností všechny přihlášené, aby poslouchali orgánů komunistické velkorodiny a zařídili svá přání po komunisticku. V každé místní obci totiž poskytuje nookratický stát když ne hned zcela teritoriálně, tedy aspoň na způsob personálního svazu, obec úplnou komunistickou. Stát zasahuje jen do sporů komunistů s nekomunisty, komunisty nutí pak zachovávat komunistické pořádky.

Je-li některý komunista odsouzen komunistickou lživládou k smrti a nechce-li vystoupiti před vykonáním popravky z komunistické obce, odsuzuje jej nookratický stát rovněž, aby položil hlavu za komunistickou věc. Kdyby však někdo, nejsa ničím viněn, byl tak pošetilý, že by se před hroící smrtí odhlásil z komunistické obce a justice, ukládá mu nookracie, aby dvouročním noviciátem pod policejním dohledem osvědčil, že se vskutku ještě hodí pro obyčejný občanský, nekomunistický a idylický život. Neosvědčí-li se však, bude vydán jako neupotřebitelný zpět komunistické spravedlnosti.*

*) Obecníci, jímž tyto velkolepé ironie nejsou po chuti, mají krásnou příležitost couvnout a spasit se útekem. Ostatním, kteří nechtějí ani couvnout, ani umřít, povoluje se puknout dokonalou nevolnickou zlostí.

Ondřej

Ondřej Tuček (1969) je prozaik, básník, výtvarník a fotograf, hrál ve filmu *Byl jsem mladistvým intelektuálem*, vydal sbírku mikropovídek *Kachnička* (Dobrá adresa ji recenzovala loni v červencovém čísle). Vyhledává a sbírá „odpadky v nalezených souvislostech“. Intenzivněji fotografovat začal před pěti lety, díky požehnání jménem digitální fotoaparáty a kvůli tomu, že mnoho pouličních „nálezu“ i přes všechnu snahu prostě nešlo sebrat a odnést si domů (ať už z důvodů logistických či hygienických). Stejně jako nalezené, ani fotografované objekty nijak neupravuje, resp. nearanžuje. Živí se jako jazykový redaktor Lidových novin.

Plavecké závody

Tuček

Ještěrka
a jiné
nalezené
souvislosti

Ještěrka

Baletka

Elektrická kytara

Ryba

Hadí kůže

Stařenka

Ještěrka
a jiné
nalezené
souvislosti

Ondřej Tuček

Chrám Vasilije Blaženého
v Moskvě

Daniel Prokop: Povídky

Daniel Prokop se narodil 29. května 1984
v Praze Podolí. V současnosti studuje
sociologii a mediální studia na Fakultě
sociálních věd UK. Živí se jako redaktor
zpravodajství iDNES.cz a přizivuje občasnou
hudební publicistikou a dalšími pokoutnými
činnostmi. Prózu dosud nepublikoval.

Joycova moucha

Jestli vás to tedy opravdu zajímá, tak já bych ze všeho nejradši psal povídky. A možná rovnou romány bych psal. A byly by to dobrý romány, ne jako ty všechny, který dočítáte jenom proto, abyste si nepřipadali blbě sami před sebou. Ja si třeba pamatuju toho Španěla, co napsal Sto roků samoty. Já vám řeknu, mě to nebavilo, upřímně řečeno jsem to ani nedočel. Já vim, že je to dobrá kniha, ale mě zkrátka nebavila. To je všechno.

Já bych prostě psal jinak a líp, když to chcete vědět. Zábavnějc. Jenže se menuju Joyce. Tedy příjmením se menuju Joyce, křestním jsem Nicolas. Ja vim, ono to zní vznešeně - Nicolas. Ale můj otec se například taky menuje Nicolas a občas se moc

vznešeně nechová, to vám povim. Znáte to, jak starší lidi ztrácej jakýkoli zábrany při stolování a vůbec v těhle běžnejch činnostech, když maj tu jistotu domova nebo co? A vůbec, toho bych se chtěl vyvarovat, dávat svým dětem vlastní jméno. Teda křestní myslím. Stačí ty nemoce a tak, co se dědí, nechci aby mojego syna někdo oslovoval „junior“, to je prostě děsný. A můžete hádat jak se menoval můj dědeček...

Jo, Nicolas, jak jinak. Protože jak jinak by mýho otce napadlo v tom pokračovat, kdyby nebylo v čem, chápete. Občas se vyjadřuju trochu krkolomně, ale ono to snad je k pochopení. Prostě mám pocit, že celá moje rodina se menovala Nicolas, když tak nad tím přemejšlim. A taky se všichni menujou příjmením Joyce. A to je horší a unfér, řekl bych. Představte si, že by můj pradědeček chtěl psát romány jako já a před-

stavte si, že by je psal a že by byly jako dobrý. A hodně známý. To by pak Joyce, místo aby psal, přemejšlel jako já, že má smůlu narodit se s takovýmhle příjmením. Odyseus by nevznikl a nikdo by žádnýho Joyce neznal. Tedy kromě mýho pradědy, kterej by už předtim psal ty známý romány, samozřejmě. Do těhlech věcí se vždycy zamotám, ale doufám, že to je jasný.

A často mi taky lidi říkaj, že moc fantazíruju. “Ty moc fantazíruješ,” říkaj konkrétně. To by tak ještě byla pravda, ale problém je v tom, že já to fantazírování ani moc neumím. To si třeba řeknete, budu fantazírovat o té a té holce. A začnete s nějakým náhodným setkáním, přeskočením jiskry a tak, znáte to. Jenže pak šmytec a už to nějak nejde dofantazírovat.

Já si myslím, že fantazíruju moc z gruntu. Ono se nedá si třeba dvacet minut něco

usilovně představovat. To je lepší začít někde uprostřed, aby se člověk dostal až na konec, jestli mi rozumíte. Ale to já ne, já mám rád ty začátky rád. Ještě se tak ohlížet na společnost, když si chce člověk zapálit nebo fantazírovat. Ty jo, možná jste si všimli, že se vždycky vzdaluju od pointy. Což je asi stejnej problém, jako s tím sněním. Já vám někdy povídám historku a začnu tak odbočovat, až vidim, že to toho druhýho člověka zmáhá a přestává zajímat. To pak dycky rychle dořeknu pointu a většinou ta historka stojí za kulový. Ale někdy je třeba ten prostředek nakonec to nejlepší, já nevím.

Já bych vám tak psal, ale to jméno je fakt prokletí. Umíte si představit, že přijdete za nějakým vydavatelem a řeknete mu, že tu máte román a menujete se Joyce? To je k smíchu.

Asi si myslíte, že přeci není nic jednoduššího než si změnit jméno. Ale věci se mají úplně jinak, jak říkala moje teta Molly. S tím, že jste se narodili jako Joyce nic nenaděláte. Za prvé by bylo riskantní, že to třeba někdo prokoukne a vy pak budete k smíchu, že jste si proto změnil jméno, abyste se nemenovali stejně jako Joyce. A za druhý prostě sami víte, jak se menujete, tomu se nedá uniknout. Zajímalo by mě, kolik je na světě instalatérů, účetních nebo třeba filatelistů, kteří se menujou Joyce. A ještě víc by mě teda zajímalo, kolik zpěváků se menuje třeba Sinatra a kolik lidí s jménem Houdini chce dělat kouzelníka. To je k smíchu, chápete?

A stejně je to zajímavý, jak všechno na světě určujou náhody. Kupříkladu můj otec měl staršího bratra, ročník 1944, menoval Vinnie. Tak si představte, že bych se narodil Vinniemu a ne mýmu tátovi Nicolasovi. Asi

bych se nemenoval Nicolas, ale třeba Richard nebo Martin nebo co já vim. Tím vůbec nechci říct, že bych se radši narodil Vinniemu než u nás doma, to vůbec ne. Dyť já Vinnieho vůbec neznal. Já jen, jak všechno na světě určujou náhody. A stejně je tomu s tím příjmením, klidně jsem se mohl menovat třeba Coldhouse nebo Solden, nebo jinak. Chápete?

Vinnieho jsem neznal, protože jsem ho nezažil. On pracoval na pile a bylo mu asi dvacet sedm, když ho povolali do války. Co jsem slyšel, tak Vinnie by byl dobrej voják, ale znáte to, to

jsou ženský řeči, kterejm se nedá věřit. Nicméně, Vinnie do války nešel, protože šest dní před nábořem umřel na tý svý pile. Měl samostatnou směnu, byl svátek či co, a řezal tam špalíky a uříz si vám ruku v zápěstí. Nekecám.

Vyprávěl, jak se
do Města
dostal, když si
ho vyžádala
jedna
z místních dam,
o lampách, do
nichž prý
měšťané skrze
dráty lijí
neviditelný olej,
o chodnicích
pozlacených
tenkou vrstvou
platiny, o sedmi
velkých
svícnech
a o mužích
v dlouhých
řízách
přepásaných
na prsou
zlatým pásem,
kteří mají...

Dokonce si sám zavolal záchranku, ale než přijela, tak vykvrácel. Já ho tam uplně vidím, jak čeká v sedě opřenej o ty špalíky, pravačkou si drží tu ufiklou ruku, ze který teče krev a říká si: "To je v prdeli, tohlenc." Vono já si myslím, že když jde do tuhýho, tak si lidi říkaj právě takovýhle normální věci. Nebo já nevím. Každopádně, než lesem přijela záchranka, tak už byl Vinnie po smrti. Lidí jako Vinnieho je mi vobčas desně líto, i když je pravda, že sem ho teda neznal. Ale asi chápete.

Mě je vlastně líto docela dost věcí, to vám povím. A včera se mi stala jedna echt divná. Čapnul jsem mouchu, co letěla kolem a nechtělo se mi jí pouštět, ale na druhou stranu jsem ji nechtěl ani zabít. Tak jsem jí řekl všechno o těch letech, co sem prožil a o té samotě, co v člověku tak nějak zbude, nebo já nevím. A vona umřela. Chvilí se mi klepala a pak mi umřela v dlani. Nevím, jestli jsem ji nerozmáčkł, ale vona spíš prostě umřela. Mně vám bylo do breku, nechtěl sem, aby lidi takhle umírali, jako ta moucha nebo jako Vinnie, a napadlo mě, že i proto vlastně nemůžu ty psát ty své romány... Já nevím, proč to tak funguje a proč vo tom vůbec přemejšlim. Já jenom vim, že nechci, aby to tak bylo.

Město

„Hle, otevřel jsme před vámi dveře a nikdo už je nemůže zavřít.“ (sv. Jan)

Sedím na molu, ačkoli práce mi dnes už dávno skončila, a ze tmy za mými zády paběrkují světla Ostrova. A přede mnou, předu mnou se na hladině zrcadlí odlesky Města. Zlaté stíny lamp se vyzývavě natahují po zvlněné hladině. Už brzy, slibuji jim.

Bosé nohy mačím ve slané vodě. Snažím se rozeznat kontury, jednotlivé domy v dálce před sebou. Ale to už jsem zkoušel marně snad tisíckrát – zanikají v záři městských luceren. Občas mezi prsty na nohou ulovím slanečka – mimoděk, jakoby ještě byl v práci a lovil pro vesnici – ukousnu mu hlavu, vysaju a vyplivnu žluč a tělíčko sním.

Vím o Městě z výprávění, několi-krát jsem o něm v hospodě slyšel celé hodiny mluvit Trojhlavého Pétura. Vyprávěl, jak se do Města dostal, když si ho vyžádala jedna z místních dam, o lampách, do nichž prý měšťané skrze dráty lijí neviditelný olej, o chodnicích pozlacených tenkou vrstvou platiny, o sedmi velkých svícnech a o mužích v dlouhých řízách přepásaných na prsou zlatým pásem, kteří mají klíče k veškerým vědám světa, ale přesto brali Trojhlavého Pétura takřka za svého.

Záviděl jsem Péturovi, záviděl.

„A ty mu věříš? Ten ve Městě nikdy nebyl, to je snad jasné,“ vysmál se mi ale náš slepý kočí Viktor. „Proč by si tak krásné dámy, jaké jsou ve Městě, volaly Trojhlavého Pétura, který i mezi námi patří k nejošklivějším?“

„A proč ho tedy posloucháme?“ opáčil jsem.

„Protože umí pěkně vyprávět. A protože se chceme o Městě něco dozvědět,“ vysvětlil mi Viktor.

Později jsem se doslechl, že Trojhlavý Pétur ví, jak to chodí ve Městě, od jednoho z námořníků, kteří k nám na Ostrov jezdí měšťanům nakupovat ryby. Tomu už člověk snáze věří. Námořníci sice chodí se svěšenými hlavami a s nikým se nabaví, jelikož mají do jednoho vyřezané jazyky, ale když je opijete, rozpovídají se až k nezastavení.

Bez pochyb se však dá věřit starému Reinghaldovi, který o svých dávných výletech do Města káže vždy v neděli dopoledne. Kdo má z nás ostrovanů čas, přijde si vždy jeho vyprávění poslechnout. A já chodím také – to Reinghald mi vnuknul myšlenku, že bych se mohl do Města jednou dostat.

„Každý může, každý,“ povídám, „rozhoní se vždycky ten šedovlasý, shrbený stařec. Na jednom oku zelený povlak a tím druhým, zdá se, jakoby stále sledoval mne. „Stačí věřit a nepřestat si vážit měšťanů. Uvěřte, já sám Město viděl,“ říká.“

Reinghald patří na Ostrově mezi vůbec nejstarší, je mu tři sta čtyřicet osm let. To víme bezpečně, ačkoli nikdo netuší, co přesně to znamená. Počítat do tisíce uměl jen mladý učitel Petersen, jenž k nám jednou přijel a pak se beze stopy ztratil. Předtím však vyrobil tabulku, v níž na levou stranu vryl čárky a na pravou slova, takže, když skončí zima, stačí posunout Reinghaldův kámen o řádek dolů a víme zase, jak je starý. Pamatuji se, že loni mu

bylo tři sta čtyřicet sedm, dál však moje paměť nesahá. Stejně v tom ale nebude velký rozdíl.

Já počítám do dvaceti šesti – přesně do tolika, kolik potřebuji. Každý den lovím mezi prsty pro vesnici šestadvacet bedýnek sledů. Ráno jím pokaždé tři misky kaše, kabáty mám dva a sourozenců sedm. Prstů na nohou přesně tolik, co slaneček ocasních šupin – proto se mi dobře chytají... K počítání nad dvacet šest pro mne není na světě důvod. Vlastně ani neznám věc, která by měla víc než dvacet šest kusů a nemohl bych ji tak spočítat.

„Upadlíci patmosští. Já vím o vašich skutečích,“ rozkřičel se na nás tenkrát při kázání starý Reinghald. „Petersen přijede, aby vás pozvedl z písku. Ten muž strávil čtyřicet dní osamocen v poušti mezi démony a přijel z vlastní a jejich vůle na Ostrov. A jak se mu odvděčíte? Jeho srdce teď někde žerou ryby.“

Můj ubohý přítel Hýkal Ollaf se u těch slov rozbřečel, začal se naklánět dopředu a dozadu a vydávat ty své zvuky. Jakoby se dávivým žalem omlouval kazateli za nás všechny.

Bez něj, bez Hýkala Ollafa bych se na Ostrově cítil zcela opuštěný. Jeho rodina se kdysi pářila s koňmi a Ollaf proto přišel o řeč, přesto je mým nejlepším druhem. Dokážeme se bavit hodiny, já vyprávím o Městě a on přikyvuje a hýká.

Někdy se mi zdá, jako by ke mně Hýkal vzhlížel. Na Ostrově se všichni navzájem známe, není nás tu mnoho a Ollaf si myslí, že patřím k nejchytřejším. Ale i já chovám v srdci něco, co bych nejradši Hýkalovi vyrval. Nezapomenu na jeho zduřelé slabiny a jak daleko se od ní mohl vzdalovat, mezi tím, co jeho pánev znovu a znovu drtivě dopadala do jejího klína a ona křičela.

Předci němému Hýkalovi své nezvedené dědictví v těchto oblastech řádně vynahradili. Pozoroval jsem ho tehdy s Némthé na slamníku škvírou ve dveřích, a když byli hotovi, musel jsem utíkat, aby mne nespatriili. Sám jsem ještě ženu neměl, nezajímají se příliš o mne a ani já o ně. A k tomu, co je tady na Ostrově už takřka zvykem, se snižovat nechci...

Někdy se ptám proč? Proč ke mně Hýkal cítí oddanost, proč si mne Némthé váží tolik, až se mi vyhábá obloukem? Proč cítím ten těžký pohled Reinghaldova zakaleného oka, kdykoliv mne v neděli ze svého křesla spatří? Proč zrovna já jsem vyvolený?

Ale už slyším hlasy šesti polnic - přijíždí loď námořníků! Vidím jejich zděšené tváře a prázdná ústa, v nichž se jako hnijící pahýly stromů zmítají krátké uřezané jazyky. Jejich loď mě dostane do Města! Vyhrnuji si límec kabátu, později jím snad skryji léze na krku před zraky měšťanů...

Vysloveně žertovně (1)

Na ostro pojedem příště, teda jako před kameru. Protože je často zajímavější, co říkají lidé při čekání na svůj vstup, v těch lenoškách (znáte je občas z nějaké zprávy), před a nebo poté, co jim maskérka zapudruje/ovala všechna místa na obličej, která by mohla vrhat na diváky prasátka.

Ale abychom přiblížili pro ty, kteří jsou tady dnes poprvé, situaci.

Při složitých zkoumání, kdo je vlastně opravdu „nosem“ té správné národní legrace, obsadili způsobem nedělitelným druhé místo Jan Rejžek, Vladimír Just a Jan Lukeš a místo první pak filmový historik Karel Čáslavský. (20 vteřin řehotu). Tato čtyřka dostala za úkol scházet se pravidelně před televizní kamerou, aby se mohli (a s nimi hlavně diváci, protože pro diváky se to všechno dělá) od srdce, od plic a od podlahy zasmát. Takže lokace: všichni čtyři jmenovaní sedí v příjemných křeslích nedaleko studia a vykládají.

Karel Čáslavský je, ostatně nikdy tomu nebylo jinak, nad věcí, přemýšlí si a na tváři mu „hraje“ jakoby přilepený úsměv (rty se nepohnou po celou dobu ani o milimetr).

Ostatní tři jsou rozhihnaní jak osmačky, které viděly v časopise pro náctileté 20cm penis.

Vladimír Justl: Já jsem se tak těšil, tak moc, že jsem jednak nenapsal ani jednu báseň, a jednak jsem nenalezl ani jednu floskuli. (smích, kromě Rejžka a Lukeše i přimíchaný divácký).

Jan Rejžek: To máš pravdu, Vladimíre, mně se taky nechťelo moc psát ty nekrology, protože mi na pero (smích) usedaly samé legrační obraty. A k tomu ta Slávie (smích, kromě Rejžka a Lukeše i přimíchaný divácký)

Jan Lukeš: A já (kucká se a všichni se dopředu smějí kromě Karla Čáslavského), já jsem se dokonce, jak se na to těším, spletl a napsal jsem do nějaké odpovědi, že uvádím literární revue šestsetšedesátšest (úplně pozdvižení).

Na to kontruje Karel Čáslavský: A proč ne šedesátdevět? (pouze divácký smích, ale ihned je vypnut).

Těšte se na příští týden. Coming soon...

Jan Lustig

Strž (velký prostředek)

Elfriede Jelinek, foto Ulla Montan

Brigita má prsa, stehna, nohy, boky a dírku

Hrdinkou románu Elfriede Jelinekové, uznávané rakouské autorky, která byla v roce 2004 oceněna Nobelovou cenou za literaturu, jsou dvě dívky v letech, kdy myslí na vdavky: dvě milovnice. Brigita je čistě pragmatická a hledá – zajištění. Paula je naivní a hledá – lásku. Jelineková nás provází jejich cestou až k cíli; jedna dopadne dobře, druhá špatně, ale nezávidíme ani jedné z nich. Svět, v němž Brigita, Paula a další žijí, je totiž světem, kde vládne nenávist s velkým N.

Vyprávění je odkrajováno po krátkých odstavcích. Je živé a má spád. Jako by bylo vykřikováním jarmarečního divadelníka na lidových slavnostech. Autorka používá techniky vtahování diváka do textu. Místy přechází až někam k frašce nebo seriálové grotesce zlého šaška Krustyho a sype jeden zlý vtípek za druhým. Jelineková pracuje s repeticí – v každé kapitole jako by začala vyprávět odznovu – a retardací – děj se posunuje pozvolna a motivy se opakují. Do toku textu vkládá přísloví – zlidovělá kliše a stereotypy – a vtípně je obměňuje. Využívá též diskurzu logických premis a závěrů, edukativního stylu některých typů textů společenských věd (Erich Fromm), občas přihodí i naivistický verš. Věty i vlastní jména začí-

nají v Milovnicích neobvykle – malými písmeny. Některá slova jsou zkracována (žens. místo ženský). Vytváří to dojem náčrtu divadelní hry, zároveň tím Jelineková podtrhává svou neúctu ke všemu, co je lidské.

V až paranoidním vidění světa Jelinekové je láska obchodem, řídí se ekonomickými zásadami, odměňuje se fyzikálně měrnými veličinami. Žena v nižším sociálním postavení má za úkol ulovit samce s vyšším společenským statutem, aby ji vysvobodil od podřadné práce – ke starosti o rodinu. Mužům brání v podlehnutí lovkyním rodičům, kteří dbají o to, aby i samice, která je uloví, byla co nejlépe zajištěna. Zatímco ženy myslí někdy i na lásku (nebo na čistotu, rodinu), muži pouze na rychlý sex a rychlé motory (popř. na 2. světovou válku). Ženy jsou predisponovány k tloustnutí, muži k alkoholismu a domácímu násilí – tak jako jejich rodiče. Jelineková s chladností chirurga pitvá své antihrdiny na operačním stole, za jejich činy a myšlenkami odkrývá sociálně utvářené stereotypy, ale i nízké pohnutky a animální pudy. Jde o román o rodinných vztazích od A až do Z.

Jaroslav Balvín

Elfriede Jelineková, Milovnice. Mladá Fronta 2008 (2. vydání). Překlad a doslov Jitka Jílková.

Smyslem života je dobře umřít...

Ladislav Šerý, foto Markéta Mičková

Mejdříve trochu bio. Ale žádné vegetariánské sračičky.

Kdo je on: Po gymnáziu ve Štenberku dva roky marnosti na Vysoké škole ekonomické, v té době končí kvůli očím s judem. Poté francouzština a čeština na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Aby se to nepletlo, tak odsud směr kotle (topič u OPBM na Praze 5). Po opadnutí revolučních vášní, jsme někde, pro kontrolu, u roku 1991, odborník (odborný pracovník) v Ústavu pro českou a světovou literaturu ČSAV. Pak učitel moderní francouzské literatury na FF UK. Na začátku nového století se v Paříži točí kolem rekonstrukce naší ambasády. Aby se to znovu nepletlo, tak pokračuje dál jako proděkan FAMU pro zahraniční vztahy. Že je něco nového, dalšího, o tom nepochybují.

Překládá frantíky, milovaného a nedostižného a nedoceněného a nenapodobitelného Antoina Artauda hlavně, a pak ty další paťáky, ať už se jmenují Balandier, Bataille, Daumal, Dubuffet, Foucault, Lyotard, Mandiargues nebo Queneau. Vynechal jsem někoho? No určitě.

Živého autora, tedy Ladislava Šerého, jste mohli vidět ve filmu Ivana Vojnára *Proci a básníci. Kapitoly z kalendáře* (2000). Dost dobrý. Dost výživy a hustoty.

Když mu v roce 1997 vyšla v nakladatelství DharmaGaia *První knížka o tom, že rád je chaos a že potřebujeme světlo a nedovedeme žít ve tmě a že každému obsahu se vnutí nějaká forma a že moc je všude a nikde a že i ta blbá svoboda je jenom jako a že ještě nenastala ta pravá dekolonizace a že i to umění je jeden velkej mýtus*, zpozorněli všichni, kteří ještě jsou schopni zpozornět sami za sebe a od sebe (narozdíl od těch ostatních, kteří jsou v po-

zoru, když jim zavelí moderátorka v televizi nebo nějaký hovadný agent z agentury Budin!). Nejenže je to možná nejdelší název knihy po druhé světové válce, která u nás vyšla (možná i po první), ale hlavně je to pokus donutit filosofy, aby si sedli na prdel a zklidnili hormony. Aby nám ostatním ne-filosofům vysvětlili věci o způsobech myšlení a tak podobně, protože to by tak mělo být, starej Platón to tak aspoň ještě dělal (pokud teda žil). Tahle knížka je unikátní a čiperná rána na solar Filosofii, která si solar nekryje, protože ji to nenapadne, že by někdo zaútočil. V bařině svého Jazyka-nejazyka totiž snová ještě složitější vzorce jak to všechno více zauzlit, místo aby se rozuzlovalo. Takže zatímco hledači zpozorněli, obec filosofická (něco jako obec baráčnická) nic. Jak by napsal Josef Florian, to je ale neokroučanost.

O pár let později vydává Sdružení Analogonu v malém nákladu knížku *Laserová romance*. Obálku zdobí hustý bobr z jedno-

ho Courbetova obrazu. Tentokrát nejde o filozofii, ale o pozvednutí hosené rukavice k tématu hospodský blábol. Očíslované věty z nějakého monologu, dialogu, trialogu, mnohalogu, pěkně za sebou, aniž bychom museli přemýšlet, kdo komu zrovna na co odpovídá. Bez opracování a zařazování do prozaického vyprávění, bez zbytečných úvodů a závěrů, zase rovnou na solar. Jenže v tomhle případě té naší jsoucnosti, veřejnému mínění, názoru, tomu, o co jde, co je na pořadu dne. Ale hlavně řeči. Tahle nervní, nasekaná mluva váže na sebe mimořádně energii. Odpovídá té naší převratné době, kdy písmo se stává tekutinou a kulturní statky už nemusíme schovávat v obalech s popiskama. Stačí jen hmátnout někam do sítě, do obrovitánských jeskyní, kde je to vše připravené jak ve skladu. Mluvicí hlavy je pak jen nutno občas namazat ohňovou vodou či pivem pěnospasivým.

A teď jsme konečně u titulku: *Smyslem života je dobře umřít... - všechny hranice jsou*

provizorní - funk you - zdaleka nejlepší na tom dnešním pokroku se mi zdá vypalování cédéček - jak všichni víme, dobře vykouřit není jen tak, to se musí umět - nebo mít fakt apetit. Jestli tohle není rap, jestli tohle není opravdu originální posunutí formy psané češtiny, tak jsem fo-ol-on-the-hill.

Po vydání z Analogonu se jen zaprášilo.

Na konci minulého roku vydává nakladatelství Fra *Laserovou romanci 2*, a tentokrát je Courbetův bobr v barvách. Na přebalu knihy je napsáno *Ladislav Šerý: chlapi chtějí do umyvadel, tos nevěděla*. Na patitulu poslední dvě věty avizují zase nějakou lumpárnu: *Laserová romance 2 je hra se čtenářem jedničky. Trojka bude jiná*. Natěšeně jsem koukl doprostřed a hned mi bylo jasné, že tohle jsem už četl. Takže si hrajeme. No dobře. Já jdu do toho. Jestli si myslíš, autore, že budu sedět a porovnávat obě knihy, kde se co liší, zda jsou stejné brambory ve stejném řádku, nebo přeházené, doplněné či vyabortované, tak říkám Ne! Přečetl jsem se stejnou, možná větší chutí, a zařadil vedle minulého textu do knihovny. Protože hry se mají hrát. Viz úplný konec: *tak čau kucí - baník, pičo - na bastillu!*

PS: Protože nejhorší na tom všem je, že takový autor má pořád prst připravený na klapce DELETE. Všechno je marnost a každá prezentace je přitakání moci. Jenže vydejtováním ztrácíte možnost, aby ten váš řev slyšel někdo jiný než vy sami. To je to nejhorší, tudy vede ta úzká stezka mezi pádem a vzletem. Oboje stojí za pendrek. A cesta po té stezce přitom není cestou třetí. Takže naposledy: *Smyslem života je dobře umřít...*

Jakub Šofar

Ladislav Šerý: Laserová romance 2. Fra, Praha 2008

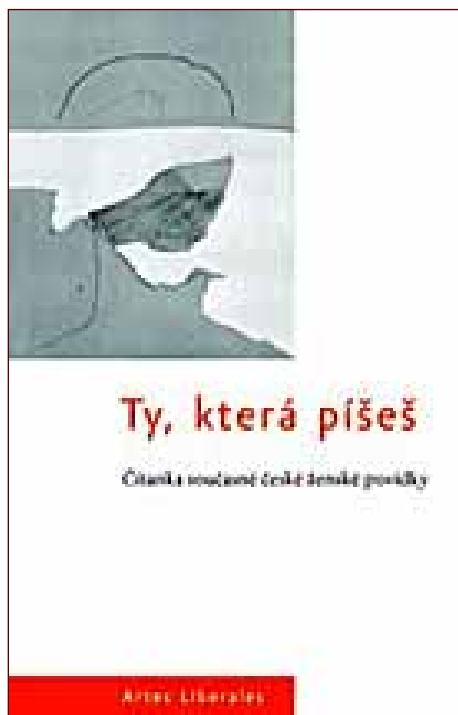
Přitom na něm není nic nepatřičného, čítanka je cosi ke čtení. Přicvakne-li vám manželka magnetem na lednici lísteček „Kup v Bille květák a vajíčka,“ je to také čítanka svým způsobem a nikdo netvrdí, že si to musí povinně číst všichni žáci čtvrtých tříd...

Ty, která píšeš

Mediální ohlas má krátké trvání, pokud vůbec má kniha to štěstí a nějaké recenze na ni vyjdou. První na forhontu jsou deníky; k recenzím vyžadují knihy co nejčerstvější a recenze vycházejí zpravidla do týdne až čtrnácti dnů po uvedení knihy do distribuce. U běžných týdeníků vyjde recenze buď do měsíce nebo nikdy. Následují týdeníky a obtýdeníky literární a měsíčníky a u nich čas zase příliš žhavou roli nehraje. S recenzí se dá počítat přibližně do tří měsíců. Od této doby už o knize neštěkne pes. Samozřejmě existují výjimky z pravidla a nějaký zatoulaný voříšek si může ještě hafnout v novoročních anketách, ale bude to pouhé hafnutí, ne štekot. Potom už knihy definitivně přeplouvají s Cháronovou mincí pod kapitálkem z blyštivé mediální říše recenzentů do temné a nevyzpytatelné říše literární historie...

Na jaře 2008 vyšla v nakladatelství Artes Liberales čítanka současné české ženské povídky *Ty, která píšeš*. Mám pocit, že by byl pěkný počin prodloužit její mediální život z loňska aspoň do roku 2009, což v praxi znamená prohodit o ní pár slov. Sledující tento účel, slov ani nemusí být mnoho a do-

Problém skladby trápívá zhusta básníky. Odvážuju si tvrdit, že většinu básníků trápí skladebnost víc, než jednotlivé básně. Ty mají napsané hned, se skladbou se ale hmoždí měsíce a přehazují ještě v sazbě. Přitom o co jde, texty se navzájem nepokoušou. A teď mě napadá – kéž by se pokousaly! Pohryzaly do krve.

konce nemusí být ani nikterak moudrá. Chasidé tvrdí, že stačí vzpomenout jediný čin cadika, dokonce slovem jediným a je lhostejné, zda ho vyřkne licencovaný rychlomluvec nebo koktal.

Slovo, které dopálilo předchozí recenzy, bylo čítanka v podtitulu Ty, která píšeš. Přitom na něm není nic nepatřičného, čítanka je cosi ke čtení. Přicvakne-li vám manželka magnetem na lednici lísteček „Kup v Bille květák a vajíčka,“ je to také čítanka svým způsobem a nikdo netvrdí, že si to musí povinně číst všichni žáci čtvrtých tříd v České republice. Nota bene zas taková karfiolová velmoc nejsme, aby se dostalo na všechny.

Dále téměř všichni recenzenti počítali a dopočetli se, že autorek je pětadvacet, jako by jejich ambicí bylo natruc čítance vytvořit početnici.

Zhusta je zmiňován i gender. Omyl! Slavný mnichovský uzenkář Karl Gustav Gender s touto nečítankovou antologií nemá společné ani písmeno, v době jejího vzniku byl už stosedmadvacet let pod drnem. Celou záležitost vymyslel pražský rodák, kritik a publicista Radim Kopáč (nar. 1976).

Jak knihu uspořádat se nabízela spousta možností. Na snadě je chronologicky - od

věkem nejstarší Nadi Reimanové po autorku nejmladší, Renatu Ulvrovou. Nebo se pokusit poskládat knihu na základě témat jednotlivých povídek. Problém skladby trápívá zhusta básníky. Odvážuju si tvrdit, že většinu básníků trápí skladebnost víc, než jednotlivé básně. Ty mají napsané hned, se skladbou se ale hmoždí měsíce a přehazují ještě v sazbě. Přitom o co jde, texty se navzájem nepokoušou. A teď mě napadá - kéž by se pokousaly! Pohryzaly do krve. To bychom my, čtenáři, hnedle měli bonusový morytát navíc. Radim Kopáč je ovšem ostřílený editor, jaké pak s tím štráchy, seřadil autorky abecedně.

Pravděpodobně byste v tomto momentu byli rádi, abych se přes četné odbočky konečně dobral meritů věci a stručně okomentoval jednotlivé povídky, o čem jsou a co tím chtěla autorka říci.

Houbeles, jste nahlavupadlí? Recenze není domácí úkol, třebaže jde o čítanku. Místo toho ocituji slovo z povídky Kateřiny Sidonové Když se utrhne knoflík. Že jediné slovo stačí, na tom jsme se už shodli prve a to slovo zní: energie.

Hana Andronikova, Svatava Antošová, Radka Denemarková, Irena Dousková, Ilona Ferková, Sylva Fischerová, Markéta Hejkalová, Věra Chase, Kristýna Janouchová, Františka Jirousová, Kateřina Kováčová, Hana Lundiaková, Věra Nosková, Erika Oláhová, Hana Pachtová, Iva Pekárková, Petra Procházková, Nataša Reimanová, Kateřina Sidonová, Irena Šťastná, Kateřina Tučková, Renata Ulvrová, Magdalena Wagnarová, Alena Zemančíková, Anna Zonová

Michal Šanda

Ty, která píšeš. Vltavín, Atres Liberales 2008

A tak když v Británii
svoji prvotinu Jiří Šulc
nevydal, nezkusil to
jinde, ale po několika
letech se rozhodl, že
napíše román
o atentátu na
Heydricha. Ani Dva
proti Říši ale v Británii
na pulty knihkupectví
nedoputovali.
Výsledek, který by asi
nejednoho psavce
zdrtil, Šulc obrátil
v úspěch. Překlady
obou románů vyšly
v Čechách v rychlém
sledu
(a z pochopitelných
důvodů v obráceném
pořadí, než v jakém je
napsal). A úspěch,
minimálně u Dvou proti
Říši, byl na světě.

Nejdramatičtější je skutečnost

Jiřího Šulce před třemi roky znal málokdo. Dnes jeho román Dva proti Říši popisující události spojené s atentátem na Heydricha najdete v nejedné domácnosti. Dostal na něj cenu Knižního klubu, prodaly se desítky tisíc výtisků. Nedávno Šulcovi vyšel další válečný román Operace Bruneval – tentokrát o britských výsadekářích. Na neúspěšné tituly docela sukces.

Proč neúspěšné? Šulc totiž svá díla píše anglicky. Nejprve napsal Operaci Bruneval, která před Vánocemi vyšla v češtině, pak teprve Dva proti Říši. Důvod byl prostý – román o Brunevalu popisuje výsadek Britů na Francouzském pobřeží, kde během bleskové akce sebrali Němcům radar Würzburg a jeho důležité části odvezli do Londýna. Akce jako hrom, která po náletech spojených s bitvou o Británii znamenala pro obyvatele posledního ostrova demokracie v Evropě solidní vzpruhu. Bylo tedy nasnadě napsat tento román anglicky pro čtenáře, kteří o události mají stejné, ne-li větší, povědomí asi jako my o Anthropoidu nebo Silver A. Jenže britští vydavatelé nebyli zrovna nakloněni tomu vydat román nějakého Čecha, který popisuje jejich dějiny.

Já osobně po přečtení Operace Bruneval si troufám odhadnout, že nedočetli rukopis za třicátou stránku. Tolik totiž potřebujete, abyste se zorientovali v rychlém, až filmovém, střihu mezi jednotlivými příběhy a prostředím, abyste si zvykli na postavy, které pak už neopustíte až do konce.

A tak když v Británii svoji prvotinu Jiří Šulc nevydal, nezkusil to jinde, ale po několika letech se rozhodl, že napíše román o atentátu na Heydricha. Ani Dva proti Říši ale v Británii na pulty knihkupectví nedoputovali. Výsledek, který by asi nejednoho psavce zdrtil, Šulc obrátil v úspěch. Překlady obou románů vyšly v Čechách v rychlém sle-

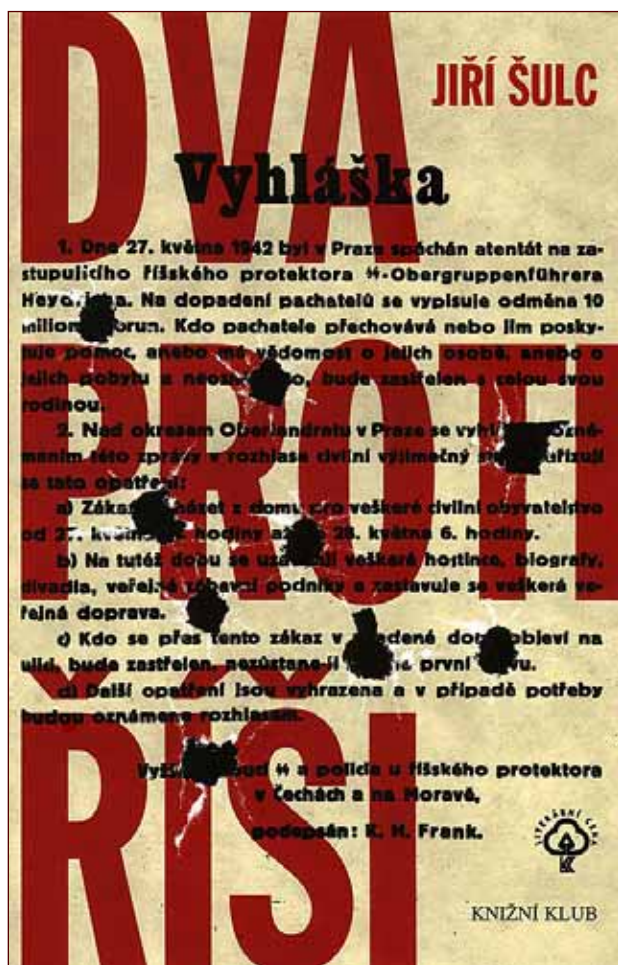
du (a z pochopitelných důvodů v obráceném pořadí, než v jakém je napsal). A úspěch, minimálně u Dvou proti Říši, byl na světě.

Jedním dechem

Ale není našim úkolem obdivovat úspěch. I když historie obou románů, kterou jsme tu stručně načrtli, je poutavá a příjemně neřádá. Hlavní devízou Šulcových knih je čtivost. I když jí vynikají oba texty, jasně si to český čtenář uvědomí nad románem o Gabčíkovi a Kubišovi. I když bude z textu hltat pro sebe třeba zatím neznámé detaily, jak román dopadne a co se něm asi tak odehraje, to ví nutně už na samém začátku. Přesto je děj nesen tak rychle a poutavě, že i samotnou scénu atentátu většina těch, kteří román četli, a se kterými jsem mluvil, zhlédla jako výjev něčeho docela nového.

Je to jednak dáno Šulcovým vypravěčským talentem, který je velmi úsporný, strohý, jasný a zasahuje cíl s nevídanou účinností. A jednak se na této poutavosti podílí fakt, že Šulc svoji látku, i když není ani dokumentarista, historik či publicista ani profesionální spisovatel, zná dokonale. A tak třeba právě scénu, ve které Gabčík s Kubišek ve známé zatáčce zaútočí na protektora Heydricha nepřebírá z filmu a dalších dramatizací, ale po prostudování hlášení gestapa a po přečtení rekonstrukce činu dojde k jednoduchému závěru. Gabčík, kterému se zasekl stangun, nestál, jak to známe z filmu i jiných románů, na cestě a neskočil před Heydrichovo auto. Byl menší postavy a proti němu se řítilo největší tehdy vyráběné osobní vozidlo, třílitrový mercedes. Jednak by z této pozice nikdy na Heydricha neviděl, neměl by šanci jej zasáhnout, a jednak by řidiči stačilo šlápnout na plyn a atentátníka okamžitě zlikvidovat. Gabčík stál na chodníku, takže ve chvíli, kdy mu zbraň selhala, měl protektorovu hlavu pár desítek centimetrů od sebe. Omyl vznikl patrně z prvního hlášení gestapa o atentátu, které pravilo cosi v tom smyslu, že Heydrichovu vozu se

do cesty postavil muž s automatickou zbraní, což je formulace asi tak obrazná, jako že se mu do cesty postavila sama smrt.

Kousnutí do vosího hnízda

Šulc dovede s těmito detaily mistrně pracovat, je zřejmé, že se ve svých „případech“ pohybuje bravurně a netápe ani na chvíli. Stejně tak u své první (u nás jako druhé vydané) knihy Operace Bruneval. Román je vlastně složen ze dvou základních rovin, jednu tvoří popis reálné situace, kdy Britové nacvičují a plánují útok na Francii s cílem ukořistit radar Würburk poblíž Brunevalu. Druhou fabulovaná historie německého agenta – Welšana, který doufá, že Němci osvobodí Wels z područí Anglie, a tak abwehru snaživě donášší. Obě roviny se samozřejmě protnou. Šulcova zkušenost z bezpečnostních služeb je nejvíce patrná právě v tomto smyšleném příběhu. Reálná na něm je existence podobné welšské skupiny, která ovšem byla brit-

skou bezpečnostní službou rozprášena. Šulc její historii v tomto jediném členovi protáhla za bitvu o Anglii. Stejně tak reálné jsou metody výzvědné práce abwehru. Tento fabulovaný příběh pomáhá nést děj samotné operace a do poslední chvíle držet čtenáře v nejistotě, jak to všechno vlastně dopadne.

Romány Jiřího Šulce nejsou psychologická dramata. Patří do skupiny knih sledujících velmi věrně reálné historické události a podávajících se je dramatizovanou formou, asi tak jako román Jana Nováka Zatím dobrý, nebo třeba rozhlasové hry Jiřího Horáka vydané ve svazku Říjen v Carlsbadu. Za vůbec hlavní roli takového románu v dnešní době je možné vidět to, co práce všech těchto autorů spojuje a co patrně je samotné pudí k tomu, aby takové knihy psali. Ať už to je v současnosti jako u Šulce či Nováka, či na konci normalizace a na počátku nového režimu jako u Horáka, ani jeden nehledí obecné klišé spojené s danou událostí po srsti. Novák neříká, že Mašini byli je-

nom vrazi nebo jenom hrdinové, Horák neodsuzuje Čechy, kteří filmovali vyhlazení Lidice jako nadšené kolaboranty, Šulc se nepodbízí tím, že by atentát na Heydricha poměřoval počtem lidí, kteří byli následně u nás umučeni a zabiti.

Oba Šulcovy romány, Dva proti Říši i Operace Bruneval, končí obdobně. U Brunevalu úspěch operace vrací ztracenou víru ve vítězství, v náletech vybombardovaný optimismus britské společnosti. Dva proti Říši navzdory teroru, který atentát rozpoutal, končí obrázkem Beneše, který konečně prosadil svou politiku u Britů a potažmo u Američanů, obhájil svoji exilovou roli, stal se pro ně partnerem. V obou případech začíná oba romány končí tam, kde pro Třetí říši začal její konec. Končí tedy optimisticky, když ke štěstí ještě pár let zbývá. Pohled u nás skutečně zatím ještě ne docela populární. Churchillovský.

Martin Groman

Puklá slova I. Tove Janssonová: Dcera sochaře

„Puklá slova nescelených recenzí. Když slova pukají, puká skořápka recenze. Z puklin poulí autor oči na čtenáře.“ (Artran)

Tove Janssonová vzpomínkami kreslí, maluje i načrtává své dětství, klouže perem po bílé ploše, jako by se teprve učila malovat, lačně, s očima navrch hlavy. Vyklouzne svět veliký, neohraničený, skutečný i neskutečný – ale také modrobílý, červenošedý s vůní rybiny a soli, zkrátka svět severský. Finská spisovatelka píšící švédsky, jež do světa vmalovala dobrodružství skřítků Mumínků, složila ornamentální autobiografické vyprávění, vydané nakladatelstvím Argo jako Dcera sochaře (2002). V povídkách psaných s otevřenýma očima a pusou je Tove Janssonová znovu dítětem, zrovna tak i její čtenáři.

Vše, kolem čeho se dítě batolí, po čem vztahuje nejprve ruce, potom pohled, myšlenku, fantazii, tvoří jádro jeho „malého“, klubajícího se světa. Ledovec hladí střepinami ker vybroušenou hladinu, aby se s dosud lidským zákrskem setkal; kluziště, hladové po bruslích, se v ustrašené tmě proměňuje ve smutný ostrov a ostrov v metaforu života jako ostrova smutku. Pro smutek šedá, pro ostrov zelenohnědá barva, oči vpité do nebe modrají, v noci chytají vesmírnou čerň. Severská krajina malována, rámována vyspělými slovy autorky-dítěte tu a tam zasněná, a tu a tam místo stromů, kleče, mechů plodí vysněné příběhy. Přehlédnete-li jeden, objeví se další.

Svět je totiž plný krásných slov... Ve slovech je mnoho krásných věcí, z věcí krásná vyprávění. – Věc ve slově roste, když se šep-

A nevezme, dokud se kámen před zápražím neskutálí z balkonu a neroztříští se o zem do šupin a prachu. Ten stříbrný střípek vzpomínky se však povalí přítomností kupředu.

tem jeho jméno alespoň natisíckrát vysloví. Pak existují spolu, samy. Mimo ně je mléčné bezvětrí. Již od prvního kroku dítě doprovází Sisufos se svým láteřením. Dítě balí představy, přání, sny a pocity úhledně i na přeskáčku do her a dosud nemotorných pokusů mořit a porážet dospělé – ve skutečnosti ale bere čáru od světa kolem. Když ji zahlédnete, smíte se po ní, jak se vám zlíbí, naoko i doopravdy. Dcera sochaře jednoho dne najde stříbrný kámen. Vysní si bohatství a zaboří do pokladu nos. Snad aby jej na cestě ochránila před ostřím jazyků kolemjdoucích. Od pobřeží k zápraží domova zápolí s kamenem za šepotu jednoho slova. Šeptá jej tak dlouho dokola, až získá jistotu, že jí slovo-kámen už nikdo nemůže vzít. A nevezme, dokud se kámen před zápražím neskutálí z balkonu a neroztříští se o zem do šupin a prachu. Ten stříbrný střípek vzpomínky se však povalí přítomností kupředu. Přes dny a noci, časem, po vlastní ose – dál...

Vzpomínky ilustrují krajinu, v níž si dcera sochaře vede jako malíř. Nakreslí čáru, nad čáru rozmaže modrošedou barvu a stvoří nebe se „spoustou unavených starých mraků“, přes čáru povede vlnu, a ta se roztříští o břeh. Větretem, deštěm, bouří rozhoupe moře a z něho vyskočí velryby i rybky. V krajině šedivé, severské, se skutečné plete s fantastickým.

A pak se zavřou vrátka a dítě se pomalu probouzí ve své postýlce. Nad zábradlím palandy vykukují jeho lač-

né oči. Sytí se živým obrazem, výjevem z věcí ležících ledabyly přes sebe po deváté do páté ranní na stole a na soše, na kresbě i na kresle, všude – Dětská duše se tetelí za veselí balalajek, kytar a cinkavých alkoholů, zpěvu otce-sochaře a maminky-kreslířky, která přece „ví, že správná atmosféra se dá vytvořit jen improvizací“. Nikdy nekončící melodické kouře, skvrny v mlze zavírají dětské oči do spánku až nad ránem. A po ránu den, který obsadil tmou světlem, nasvítí pro oči znovu, a jinak, rozespale věci. – „Důležité je přejít do nového dne pomaloučku a přátelsky. V denním světle věci vypadají jinak, a když je změna moc prudká, může se všechno pokazit. Zkazít, zničit. Člověk musí mít možnost v klidu se procházet a uvědomit si, po čem vlastně touží.“

Po ostrově smutku, kolem něhož azurové jazyky postupně smývají obrazy dětství a pak se zalknou a moře utichá, tiká hlídač, čas. Moře se snad jednou znovu a možná navždy promění – „v černou vodu s osamělým ostrovem z ledu, kde budeme jezdit (bruslit) na věky věků, amen“. Nad některými knihami oněmíme. Od zповědi, která vyrostle do krásy, kritik, aniž by cokoliv řekl, utíká.

Dagmar Plamperová

Tove Janssonová. Dcera sochaře (Argo, Praha 2002, přel. Nadě Bilincová, il. Petra Oplištilová)

V Číňanovi dokázal dvě úžasné věci: skvěle oddirigoval herecký spolek v čele s fantastickými Vivian Wu a Bjarnem Henriksenem. Poučeně spolu s nimi pracuje s detailem, s výrazem...

Filmy podle Genze

Dva filmy, jeden režisér. Číňan, Ukutně šťastni a Henrik Ruben Genz. Mezi oběma snímky jsou tři roky rozdílu. Jakým vývojem mezitím režisér prošel a jak se to na jeho práci odrazilo?

Měl jsem možnost se letos v Karlových Varech Genze zeptat, co právě Ukutně šťastni a Číňana spojuje. „Téma samoty. Oba zmiňované snímky si také kladou podobné otázky. Do jaké míry je jedinec ochoten slevit ze svých kulturních, sociálních a morálních hodnot? Jak daleko je v tom schopen zajít? Obě hlavní postavy pak mají i společný cíl: zbavit se vlastní osamělosti a zapadnout do určitého prostředí, oba se také snaží zbavit se tíživé minulosti,“ odpověděl mi.

Samota je ostatně skandinávské téma, objevuje se v různých podobách snad ve všech filmech severského původu – jen pro příklad: samota v postižení v norském Kurzu negativního myšlení, samota v pozůstatosti v dánské Italštině pro začátečníky, porozvodová samota ve finském Mrazivém městě. A oba námi zkoumané filmy nejsou výjimkou.

Číňan je vlastně Dán Keld, kterého opustila žena, Genz ho nechal pro metaforické vyjádření vyprázdňenosti prodat veškerý nábytek. Byt se poté postupně zaplňuje, jak Keld zaplňuje i svůj vlastní život, tím že poznává svou novou čínskou rodinu (kterou poznal v bistru). Aby se na konci znovu ocitl v prázdném bytě. Navíc mu jako instalatérovi pořád kape z kohoutku.

Ukutně šťastni zase vypráví příběh policisty Roberta, který přichází do malého města a musí čelit nedůvěře místních oby-

vatel a zároveň stále doufá, že se jeho minulost stane budoucností. Aby na konci zjistil, že okolnosti ho už z vesnice nepustí.

Přesto, že scénáristé byly v obou případech jiní, rukopis Genze je právě v téhle myšlenkové konstrukci patrný. Například hlavní postava Roberta byla do příběhu implantována právě jím, čímž posunul celý příběh o míle dál a blíže ke svému životnímu problému.

Některé věci ale ani režisér nemohl vylepšit. Právě scénář je hlavní slabinou Číňana, nedokáže udržet tajemství, téměř vždy víte, co se stane během dalších okamžiků, zvlášť jste-li poučeným divákem či divačkou skandinávské filmové poetiky. Naopak u Ukutně šťastni je zřetelný divadelním dramatem vyplňovaný rukopis spisovatele Erlinga Jepsena, jeho scénář má jasnou strukturu, to důležité vytahuje v pravý čas a nechybí mu ani pointa.

Zpět ke Genzovi. V Číňanovi dokázal dvě úžasné věci: skvěle oddirigoval herecký spolek v čele s fantastickými Vivian Wu a Bjarnem Henriksenem. Poučeně spolu s nimi pracuje s detailem, s výrazem, drží je na uzdě a zvládá to s bravurou.

Ale znovu, v Ukutně šťastni přidává plyn, nechává hrát nejen herce, ale i prostředí: bažiny, schodiště nebo hospodu. Záběry mimo postavy najednou nejsou jen do počtu, ale rozehrávají si vlastní osudy, které jen podporují sugestivnost celého snímku.

A především. V Číňanovi zvolil pevnou formu žánru, drží se jí, nenechá si ji utéct, je mu berličkou, která mu drží film pohromadě. V Ukutně šťastni se zase o hladinu výš. Už žánry poznal, osahal si je, naučil se je ovládat a hlavně hrát si s nimi. V hlavě vám zůstane scéna souboje policisty Roberta a místního grobiána J?rgena v hostinci, která jakoby vypadla z těch nejlepších kovbojek. Navíc je lehce a osobitě zkroucená nadhledem, ale to jí vůbec neubírá na napětí a síle.

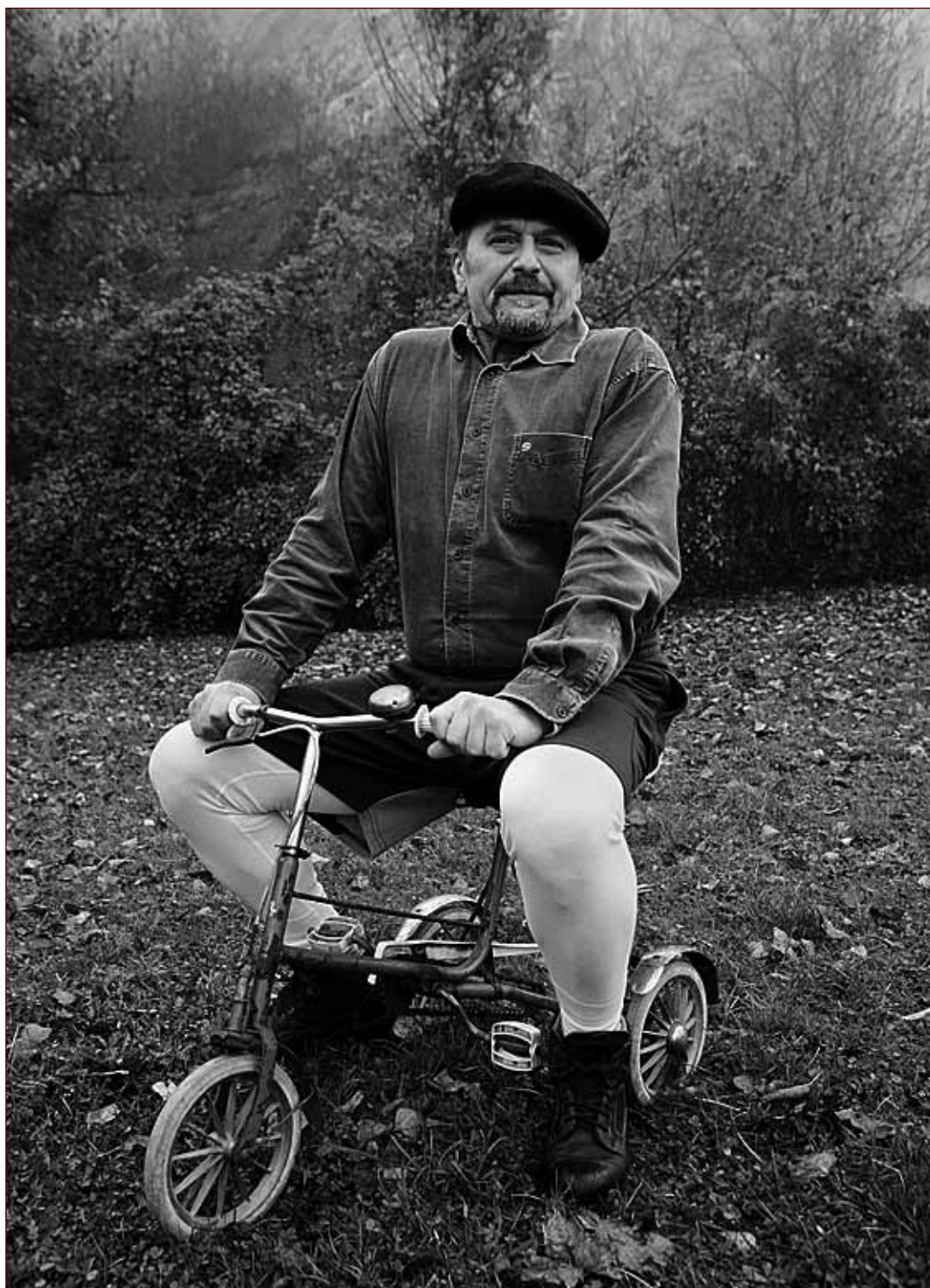
Dva filmy, jeden režisér a tři roky mezi tím. Mimochodem, v čase po premiéře Číňana a před natáčením Ukutně šťastni natočil Genz jen dvě epizody televizní kriminálky.

Zbyněk Vlasák

(Právo)

Deset básní

Deset vět o Jiřím Žáčkovi:

Abych sebe i čtenáře ušetřil všemožných autostylizací, ať těch 10 vět o mně raději napíše můj slovenský přítel Lubomír Feldek (který ovšem rád přehání):

1 „Ostražitá melodie“ – tak jsem kdysi charakterizoval Žáčkův způsob v doslovu ke slovenskému výboru z jeho veršů.

2 A ještě jsem ho nazval „rozporným melodikem, který má melodii ve verši, ale ví, že neví, nač mu ve světě vlastně je“.

3 Přiznám se, že tehdy – bylo to před čtvrtstoletím – jsem si myslel, že to je dočasné a že se básník Žáček bude ještě vyvíjet.

4 Nechtělo se mi věřit, že kdosi, kdo by si mohl s Nezvalem říci „mým osudem je zpěv“, bude svou radost ze zpěvu krotit a kontrolovat celý život stejně přísně.

5 Jak jsem si mohl myslet takovou hloupost?

6 Jiří Žáček je jeden z nejzáračnějších talentů, jaký se objevil v české poezii – a je přece odjakživa známo, že geniální básníci se nevyvíjejí.

7 Jaký půvabný paradox!

8 Ten básník, kterému vesele zpívá každá slabika, nenapsal za celý život ani jednu veselou báseň.

9 Je tu však ještě jeden, a to ten nejpůvabnější Žáčkův paradox.

10 Jeho smutné básně mají schopnost rozdávat radost.

Deset básní Jiřího Žáčka:

Když umírají...

Velemír Chlebnikov

1

Když umírají koně – dýší.
Když umírají trávy – vadnou.
Když umírají slunce – hasnou.
Když umírají lidé – pěj písni.

Nebo hebounkou halenkou
na tvém bušícím srdci!

Nebo zrníčkem písku v tvých mokasínech,
smí laskat tvé prsty!

2 Nebo tvým nočním snem,
když v černé náruči spánku sténáš!

Zrození duhy. Odeon 1978. Parafráze Ladislava Nováka

Sedmero přání

(Z poezie severoamerických indiánů)

Ach, proč nejsem tvou členkou,
tak blízko tvých myšlenek!

Nebo zrníčkem kukuřice,
tvé kočičí zuby je drtí!

Nebo tvým tyrkysovým náhrdelníkem,
žhne žárem tvé vášnivé krve!

Nebo pestrobarevnou přízr,
mezi prsty ti klouže, když tkáš!

Předměstí

Karel Toman

I slunce je škoda
pro bídné zanedbané předměstí,
i vloček sněhu,
jež víří v světle luceren.

3 Hnus, neřest a špína
má sladký domov na tom dláždění,
kde dříme zločin
a děti dorůstají v sběh.

Sem, Ježíši Kriste,
s úsměvem tichým kdybys zabloudil,
trnový věnec
hloub zarazili by ti v skrání.

Sem, misionářko,
sem kdybys přišla rovnost kázati
a lásku k lidem!
Beruško, drž se jiných niv.

I slunce je škoda,
když někdy zapadne v ten všivý kout.
Všeho je škoda
krom bacilů msty v kanálech.

Básně. SNKLU 1962

Popěvek řezníka

Robert Desnos

Má krásko, chceš-li, ustelu ti lože
v krvavé dekoraci svého krámu,
magická zrcadla budou mé nože,
na nich den vzchází, vrcholí a **bledne.**

Hluboké a teplé lože ustelu ti
v otevřeném břichu jalovice,
až budeš spát, ať omladí ti líce,
a jako kat na popravišti nad ním budu bdít.

*Paříž v Paříži. Mladá fronta 1967
Přeložil Adolf Kroupa*

Jitřní promluva ke stromu jménem Green

Bertolt Brecht

1
Greene, prosím vás, abyste mi prominul.
Nemohl jsem dnes v noci usnout, protože velice hučel vítr.
Když jsem pohlédl z okna, viděl jsem, že se kymáćíte
jak opilá opice. Vyjádřil jsem se tak.

2
Žluté slunce třpytí se **dneska** ve vašich nahých větvích.
Stále ještě setřásáte nějakou tu slzu, Greene.
Ale víte nyní, jakou máte cenu.
Bojoval jste nejurputnější boj svého života.
Supi jevíli o vás zájem.
A já nyní vím, že jedině díky své neúprosné
poddajnosti stojíte tu dnes ráno ještě vzpřímen.

3
Tváří v tvář vašemu úspěchu myslím si dnes,
že to jistě nebyla maličkost dostat se tak vysoko
mezi bloky činžáků, tak vysoko, Greene, že k vám může
i vichřice – jako dnes v noci.

*Domácí postila Bertolta Brechta. Mladá fronta 1963
Přeložil Ludvík Kundera*

Čtverylka

Carlos Drummond de Andrade

Pedro miloval Terezu, Tereza milovala Raimunda,
Raimundo miloval Marii, Marie milovala Jáchyma,
Jáchym miloval Lili, Lili nemilovala nikoho.

Pedro odešel do Spojených států, Tereza do kláštera,
Raimundo se zabil při havárii, Marie zůstala na ocet,
Jáchym se zastřelil a Lili si vzala J. Pinta Fernanda,
který s tím příběhem neměl nic společného.

*Fyzika strachu. Odeon 1967
Přeložil Vladimír Mikeš*

Nevinnosti

Oldřich Mikulášek

– Co mi dáš?
– Nemám nic.
– Já ti dám korále.
Co ty mi potom dáš?
– Dám ti nit. Jenom nit.
Tenkou nit vzpomínek,
ach, na **ty korále.**

– Co mi dáš?
– Nemám nic.
– Já ti dám květinu.
Co ty mi potom dáš?
– Já ti dám pod jazyk
plátek z té květiny,
abys i nejtišší
šepot můj slyšela.

– Co mi dáš?
– Nemám nic.
– Já ti dám peříčko.
Co ty mi potom dáš?
– Schovám je do srdce
pro srdce zachvění,
to tvoje peříčko.

– Co mi dáš?
– Nemám nic.
– Dám ti svůj jeden vlas.
Co ty mi potom dáš?
– Budu s ním v noci spát
jak s pérkem v hodinkách.
(Taky se budíváš?)

– Co mi dáš?
– Nemám nic.
– Já ti dám oči své.
Co ty mi potom dáš?
– Oslepnu, abych tě
do smrti rukama
hledati mohl v tmě.

– Co mi dáš?
– Nemám nic.

- Já ti dám hořkou chud' ořechů v podpaždí.
Co ty mi potom dáš?
- Chřípím svým budu snít,
jak se mi do jader,
do bílých vysvlékáš.
- Co mi dáš?
- Nemám nic.
- Já ti dám v dechu svém
schoulené holuby.
Co ty mi potom dáš?
- Schovám je. V dlaních mých
hnízdo si vyhloubí.
- Co mi dáš?
- Nemám nic.
- Dám ti svá kolena,
ubohá, semknutá,
že už dál nemohu.
Co ty mi potom dáš?
- Já ti je rozetmím,
má milá, pod hlohem.
Pod hlohem. U hlohu.

Šokovaná růže. Čs. spisovatel 1969

Umřela večer

Miroslav Holub

Vysoko, vysoko.

Poslední slova bloudila stropem
jako mraky.

Kredenc plakal.

Zástěra se chvěla,

jako by přikrývala propast.

Byl konec. Mladí šli spát.

Ale k půlnoci

mrtvá vstala,

zhasla svíce (je jich škoda),

rychle zašila poslední punčochu,
našla svých padesát korun
v piksele od skořice
a položila je na stůl,
našla nůžky zapadlé za skříní,
našla rukavici,
kterou nemohli rok nalézt,
zkusila všechny kliky,
utáhla vodovod,
dopila kafe

a zase padla zpět.

Ráno ji odvezli.

Byla spálena.

Popel byl hrubý

jako z obyčejného

hnědého

uhlí.

Achilles a želva. Mladá fronta 1962

Vladimír Kompánek pálí své sošky

Eubomír Feldek

Vladimír Kompánek sedí u krbu a přikládá
dřevěné hudce a divočáky,
dřevěné veverky a ženy,
i dřevěné turoně –
turoň, to je polotur-poločlověk,
od pasu nahoru zvíře,
od pasu dolů cosi ještě horšího...

„Proč to děláš?

Vždyť jsou všichni ti pandrláci dobří!“

„Všichni ne! Dělam to jako v pekle –

pálím ty horší!“

Zdravím tě, Satanáši,

pokračuj ve své užitečné práci! Na světě

pálí ty lepší.

Hudba před milováním. Mladá fronta 1983. Přeložil Jiří Žáček

I když mlčím

Šigedži Cuboi

I když mlčím
přemýšlím
Neplette si mě se zdí
jen proto že nic neříkám

Ulice plná plášťů do deště. SNKLU

1963. Přeložili Miroslav Novák a Jan

Vladislav

Zlatý list

Jiří Žáček

Už je tu měsíc listopad,
kdy chladne zem i klíny.
Zaslouží leda nakopat
za všechny svoje splíny.

Stele nám zlato pod nohy
a do větru je háže;
list padající z oblohy,
to je má celá gáže,

honorář za mé zlovyky,
za to, že bloumám venku
a přihlížím pln lyriky,
jak můj pes šuká fenku.

(Co můžu čekat od lidí
s nepřátelskými zraky?
Když mému psovi závidí,
tak ať to zkusí taky.)

Mediální (po)věstník

© lécích, bruslařích, novinářích

Článek v Hospodářských novinách (HN) o rozdílných cenách léků v různých lékárnách (č. 6/2009, pátek–neděle, 9.–11. 1., str. 3) jsem si čtenářsky užívala. Nikoliv z hlediska faktického (kupčení s léky – eufemisticky nazývané jako „trh s léky“ – je spíš k pláči), ale z hlediska jeho informační nabitosti. Což o to: O různých cenách léků se všeobecně ví a „nedá se s tím nic dělat. Trh s léky je stejný jako s jakýmkoliv jiným zbožím,“ (HN, str. 3). Větší hodnotu pro mě jako pro čtenářku ale mělo to, že autoři článku zveřejnili adresu webovek Státního ústavu pro kontrolu léčiv, kde si každý může zpětně najít o lécích všechno, co ho zajímá.

Tomu, pane, říkám účelné propojení tištěných médií s elektronickými! Žádné plytké bláboly, ale pěkně věcně. Jen pro upřesnění: Celou dobu mluvím o propojení tištěného článku s cizími www stránkami, nikoliv s vlastními webovkami toho kterého média, kde čtenáři najdou rozšířenou verzi vytištěného článku. Styl, jakým divákům tluče do hlavy adresu webovek, kde se dozvědí víc o odvysílané reportáži, zpravodajství televize Nova, je totiž otřesný.

Pod čarou: Bohužel mé nadšení z účelné symbiózy těchto dvou typů médií netrvalo dlouho. Opadlo hned při otočení další stránky HN a při čtení článku o bezpečném bruslení po zamrzlých hladinách českých vodních nádrží (str. 5). Jak mě v dobách raného dětství učil můj starší bratr, opakovaný vtip přestává být vtipem: Je sice fajn vědět, kde jsou na zamrzlém Orlíku jaké trhliny nebo nerovný led, je ale otázka, za jakou cenu je nutné toto zveřejňovat v tištěném médiu.

Vezmu-li si do pusy chiméru veřejného zájmu a budu-li na přestřelku mezi důchodci platícími za léky skoro pět tisíc korun a bruslaři vyhýbajícími se hrbolkům na le-

du nahlížet právě jeho optikou, pak si asi naběhnu. Neboť představa médií jako ochránců veřejného zájmu odpovídá pouze jednomu z mnoha paradigmat, jak lze na existenci médií ve společnosti nahlížet. A co ta zbylá?

Tak teď jenom, abychom se nedočkali stavu, kdy co článek v novinách, to odkaz na nějaké zajímavé webové, kde se určitě dá zjistit spousta dalších informací. A není to tak trochu (trochu víc!) úkol právě novinářů, aby se v přívahu informací uměli zorientovat, pochopili souvislosti a uměli vše upravit do podoby čtenářsky stravitelné? A kde jsou takoví novináři?

Za hranicí vtipu aneb Umění jako oslazená karikatura

Slovní hříčka v kampani „Evropě to osladíme!“, se kterou se vláda ČR rozhodla v první polovině roku 2009 usednout do předsednického křesla oblečeného do epesní modré ohvězdičkované plachty, byla v diplomatické řeči mírně kontroverzní; na druhou stranu aspoň měla nápad – což se nedá říct o 99 % reklamních textů, které se nám dnes a denně plazí po šedé kůře mozkové. A pak přišel mírně kontroverzní sochař David Černý se svou satirickou plastikou Entropa. A z jiskérky se stal pořádný táborák. Jedni chválí, druzí řvou. A mediální zájem začal pěkně fajnovat.

Pod čarou: Stereotypizace patří ke způsobům, jak si ulehčit své bytí ve světě (to je, pane, úleva zapnout v půl osmé večer telku a zklidnit nerv pohledem na sladěnou dvojici mladých usměvavých moderátorů a zaposlouchat se do „večerníčku pro dospělé“. Jsou tady a pořád budou. Přesně v půla). Média pak zažitá stereotypy posilují, minimálně tím, že je opakují a zobrazují. Černé-

ho karikatura si zaslouží potlesk za odvahu. A to minimálně. Taková čokoládová pralin-ka jako synekdocha Belgie nebo chlupaté dudy (rozuměj irské) je roztomilé klišé, které nikoho neurazí. A vrískot, který se strh-
nul kolem tureckých záchodků coby zobra-
zení Bulharska, kolem Slovenska opáskova-
ného maďarskou vlajkou nebo dálničního
hákenkroju symbolizující naše západní
sousedy? Inu, vtip je vtip a svoboda umění
je holt svoboda umění. Hranice sice existu-
je (co je vtip laciný nebo urážející? A co už
není?), neexistuje však vágnější a amébovi-
tější pojem.

To, že pan umělec trochu přestřelil
svým způsobem, jakým přisuzoval autor-
ství satir jednotlivých státeků („jména
hledali na internetu a v databázích“
www.aktualne.cz), ale svědčí o velkém ne-
dostatku umělcovy sebereflexe. No kdo ji-
ný by si to lajsnul, navíc když ví, že jeho dí-
lo bude následně grilováno zkoumavým
pohledem celé ohvězdičkované Evropy!
Snad jenom český umělec. A můj postoj?
Zcela bez emocí.

Vlastně ne tak docela: I když bych asi
měla kopat za barvy národního týmu,
v hodnocení médií, jak se tématu zhostila,
nad českými vyhrál německý portál welt.de
– ke každé fotografii karikovaného státu
přidal kromě jeho názvu i krátké vysvětle-
ní, co daná karikatura zobrazuje. Někdy,
uznávám, zcela zbytečně (třeba v případě
draculovského Rumunska), někdy naopak
zcela nezbytně – šedá barva použitá na
ztvárnění Španělska má svůj jasný záměr,
a sice symbol betonu.

Kterak naučiti rodiče správnými rodiči býti

Česká televize (ČT) nasadila helmici a se
vztyčeným kopím, na kterém plápolá vlajka

podepsaná persónami zvučných jmen (na-
př. exprezident Havel, spisovatel Viewegh či
biskup Lobkowicz), vyrazila do boje s upa-
dající obcí rodičů předčítajících svým rato-
lestem před spaním pohádky. „Čtème dě-
tem 20 minut denně. Každý den!“ začala
v lednu hlásat televizní kampaň. Potom bu-
deme mít děti chytré a vyrovnané, naučí se
soustředit a lépe vyjadřovat, ba co víc: posí-
lí se vztah mezi rodiči a dítětem (MF Dnes,
roč. XX, č. 2/2009, sobota – neděle, 3.-4.
ledna, str. A1, A6).

A nějaké další převratné závěry z pro-
jektu Celé Česko čte dětem? Večerním před-
čítáním rozvíjí dítě svou fantazii a navíc do-
stává jistotu, která se ve světě zábavy a in-
dividualismu dospělých (kteří svým chová-
ní často spíš připomínají „přerostlé děti“) –
poněkud vytrácí: Že se mu bude rodič v ur-
čitou denní dobu věnovat. „Dítě se pak cítí
důležité a milované,“ říká Eva Kartušáková
ze společnosti, která tento projekt pořádá.

Pod čarou: Alelúja, ještěže tu ČT máme!
Myšlenka navrátit čtení do každodenního
kolotoče je sice velkolepá a uznání si určitě
zaslouží, smutné ale je, že k vyobcování
předčítání (a nejenom večerního) ze života
rodičů vůbec došlo. Resp. že k tomu rodiče
nechali dojít. Protože to jsou právě oni (so-
ciologicky zaškatulkovaní jako tzv. „vý-
znamní druzí“), kdo v počátečních letech ži-
vota dětí utváří jejich svět, a to díky vzor-
cům chování, mluvy a i koneckonců té čet-
by, jakou mu předkládá.

Projekt to je záslužný, to jo! Jen nevím,
s jakým účinkem skončí. Rodiče, kteří svým
dětem předčítali už před spuštěním projek-
tu, v tom budou pokračovat – protože sami
dobře vědí, proč to dělají, a žádné televizní
brainwashingy k tomu nepotřebují. A rodi-
če, kteří tak nečinili, svým dětem možná
pár večerů něco přečtou – „protože když to
říkali v televizi, tak to už teda musí něco
bejt. A prostě to teď frčí!“ Jak dlouho jim to
ale vydrží, toť otázka. Třeba ta, od které se
odpíchne další projekt.

Kalendářní mediál aneb Co se děje v...

- 11. 2. Světový den nemocných
- 21. 2. Mezinárodní den boje proti kolonia-
lismu
- 22. 2. Den sesterství. Den obětí zločinu.

Poetické okénko...

... otvírám tentokrát na severní stranu, kde
na polích táhnou se řady veršů, brázdy roz-
orané, někde mělké, jinde hlubší, všechny
ale zasypané sněhem, s tenkými rovnoběž-
nými stopami, jak tudy běžel čas. Z jednoho
konce na druhý, bez přerušení, pořád stej-
ně, jako voda mezi břehy veršů, mělkými
i těmi hlubšími. Ale spíš to byli běžkaři. Bu-
de večer, smráká se; v únoru ještě pořád
dost brzy na to, aby se dalo po nocích
brouzdat sadem a sbírat opadané.

***

Klaní se té věži
v čase, jenž je bezbřehý.
Světlo vytrvale sněží
zavát příběhy,

strhat lávky a napojit hady.
Noc dolezla na žebřík.
Padá, jako tvoje mládí,
hluchý varhaník,

potrhal tóny rozlité
a zkameněl na zimní sad.
Jen zima. Vy nespíte.
Přišli jste opadat.

(MACH, Ondřej. Setmělé rekviem.
1993. Třeboň: Carpio.)

Kateřina Komorádová

Štěpán Kučera

Železná koruna se vrací

podle románu Josefa Svátka
Železná koruna

úryvky

„Železná koruna se vrací!“ zvolal poustevník Ivan, když přes hlavy sedláků uviděl cizince, jak stoupá nahoru lesem. Vesničané shromáždění kolem Ivana a otočení k lesu zády si příchozího ještě nestačili všimnout. „Říp se otevře a vydá železnou korunu kněžny Libuše, aby stvrdila Libušino proroctví, že selský stav dobude svých práv a převezme vládu nad českým královstvím!“ Dav souhlasně zašuměl. „Já sám vsadím železnou korunu na hlavu novému selskému králi. Ten, který přichází, je silnější než já, nejsem hoden ani toho, abych mu zouval obuv. On vás bude křtít ohněm!“ Cizinec teď vylezl na návrší k rozvalinám hradu, které sloužily jako poustevna. První vesničané si ho všimli a polekaně uskočili. Ozval se vzrušený šepot, co když ho poslal někdo z vrchnosti... muž prošel vzniklou uličkou až k Ivanovi. Ten se usmíval, spokojený s všeobecným napětím, a pak před cizincem poklekl a zahřimal: „Tak jako se ztracený syn navrátil ke svému otci v příběhu Písma Svátého, tak se ztracený syn české země dnes vrací domů. Toto je váš král, to na jeho hlavu vsadím železnou korunu! Toto je Ondřej z Hodkova, jehož rod obýval tento hrad už za vlády synů krále Přemysla!“

Vesničané propukli v úlevný jásot a Ondřej se nejistě rozhlížel kolem sebe.

„Zbláznil ses?“ sykl na Ivana.

„Tvař se vznešeně a pokyň jim rukou,“ šeptl Ivan.

Ondřej pomalu zdvihl pravici a bylo mu, jako by tohle všechno už někdy prožil. „Konečně jsem chtěl začít psát vlastní příběh, a hned na začátku měl pocit, že zase jenom opisuju,“ svěřil se později v dopisu Anežce. Vesničané se tísnili kolem obou mužů, chtěli být co nejbliž svému nadcházejícímu osudu. Když hrozilo, že je umačkají, napřímil se Ivan a zavelel: „Chvalme nyní Hospodina starobylou písní a pak se rozejděme do svých domovů, sbírat síly k našemu velkému boji.“ Sám začal předpěvovat Ktož sú boží bojovníci a vesničané

se k němu polohlasem přidávali, někteří jen hýbali rty, panští myslivci mají koneckonců uši všude. Pak si všichni navzájem trásli rukama, poklonili se před poustevníkem a novým králem a rozcházeli se do svých vsí.

Ivan zavedl Ondřeje dovnitř rozvalin. Zapálil louč a sestoupil do hradního sklepa, který nejlíp odolal času a v němž si Ivan založil svoji poustevnu. Tak takhle to vypadalo u nás doma, napadlo Ondřeje.

„Líp už sis příchod načasovat nemohl,“ usmál se Ivan. „Tohle entrée všem vyrazilo dech, budou si o něm vyprávět až do Vánoc.“ Zapálil další louče, vsadil je do kruhů ve zdi a místnost se zalila světlem. „Řeknu ti, je to úleva, říct entrée a nemuset nikomu vysvětlovat, co to znamená.“

„Chybí ti Versailles?“

„Versailles ani ne, spíš někdo, s kým se dá mluvit v souvětvích. Až na jednu holku z Krasoňovic je to tady...“

„Aha, holka z Krasoňovic!“ zasmál se Ondřej. „Však jsem si tě jako poustevníka moc neuměl představit...“

„Nejsem úplně tradiční poustevník... kobyly nejím,“ připustil Ivan. „Ale nemůžu prohánět holky ze vsí, to by mi to poustevnictví vážně nikdo nevěřil. S tou holkou je to jinak. Jak se má tvoje žena, když už jsme u toho?“

„Nestýkáme se.“

„To jsou novinky!“ Ivan zdvihl obočí a láhev vína. „Tak se napij a vyprávěj.“

Ondřej čichl k láhvi.

„No Champagne to není... Je z Mělníka, ale pít se dá,“ řekl Ivan.

„Povím ti to jindy. Teď musíme probrat důležitější věci.“

„To je pravda.“ Ivan otevřel malá dvířka a posvítil do komory. Na podlaze ležely desítky mušket obalené plátnem a několik sudů střílného prachu.

Ondřej si přihnul z láhve.

„Dobré.“

„Vežeš peníze? Potřebujeme zbraní mnohem víc.“

Ondřej mu podal víno a sáhl do vaku pro měšec. Ivan ho spokojeně potěžkal.

„A v Praze mám schůzku s markýzem, dá nám peněz, kolik budeme potřebovat.“

„To je dobré mít pokladnu takhle na blízku... Ale co chce markýz dělat v Praze? Když vyslanec francouzského krále z niče- ho nic přijede do Čech, bude to císařským divné.“

Ondřej se usmál. „Máme to promyšlené. Císař utíká z Vídně před morem a chce nějakou dobu pobýt v Praze. Takže markýz jako přijede za ním, spolu s ostatními diplomaty, nebude na tom nic zvláštního.“

„Bůh je asi opravdu na naší straně,“ Ivan vzhlédl ke stropu.

„Bůh není na ničí straně, Bůh je rozum. Rok na venkově v tobě přebil všechny roky na Sorbonně.“

„To mám z toho, co tu kážu,“ mávl rukou Ivan. „Jinak se s nimi mluvit nedá. Hospodin, kněžna Libuše, železná koruna...“

„Popravdě není mi moc příjemné, když ze mě děláš krále. Připadám si jako kašpar.“

„To věřím. Ale viděl jsi sám, jak to zabírá. Jedině ta holka z Krasoňovic...“

„Tak už to vyklop.“

„Ta holka je chytrá. Mám trochu strach, že něco provede.“ Odmlčel se a dopil víno. „Taky proto jsem ti domluvil nocleh v chalupě jejího otce. Bude dobré mít ji trochu pod dohledem. A můžeš ji i svést, nějak ji k naší věci připoutat musíme.“

Ondřej se zasmál.

Krasoňovice tvořilo pár chalup, hospoda u Karbanů a kaplička, kde starý pan Havlíček vyzváněl, když někdo umřel. „Jako malá jsem si myslela, že až umře i pan Havlíček, bude konec světa. Neuměla jsem si představit, že by mohl umíráček zvonit někdo jiný,“ řekla později Ondřejovi Anežka. „Vlastně si to úplně nedokážu představit ani teď.“

Anežka nepocházela z chudé rodiny, ale od doby, kdy české panství získal sou-

časný baron, měli ona i její otec sotva co jíst. Když začal Ivan po kraji kázat o proctví kněžny Libuše a o vzpouře sedláků, našel v Anežčině otci zapáleného posluchače.

„Dědek se navíc hlásí k naší církvi,“ vykládal Ondřejovi Ivan cestou z Hodkova. „Nikdo netouží zakroutit katolíkům krkem víc než on.“

„Kromě tebe,“ ušklíbl se Ondřej.

Šeřilo se, z lesa vycházely srny, strništím se honili zajáci a u cesty stála šibenice s nápisem „Výstraha pytlákům a cikánům.“

„Však to nebude trvat dlouho a pověsíme pana barona přímo tady,“ řekl Ivan.

(...)

Večer ve svojí komoře s kahancem v ruce prohlížel trámy, jestli za nimi nejsou pavouci – byl to jeho dětský strach, kterého se nedokázal zbavit –, když k němu vešla Anežka.

„Nesu vám pár jablek.“

„Díky. Nechceš se posadit?“

Čtěl.

„Ivan říkal, že jste žil ve Versailles...“

Přikývl.

„Versaillské zahrady jsou prý nejkrásnější v Evropě...“

„Teď zrovna ani moc ne. Na zimu se všechny keře zabalí do plátna, takže to tam teď vypadá jak polní lazaret.“

Usmála se.

„Ale Paříž je krásná v říjnovém slunci,“ řekl. „Až to tady skončí, vezmu tě tam, chceš?“ Seděla na kraji jeho postele, přisedla si k ní. „Budeme se procházet podél Sienny, pít burgundské a obdivovat chrám Matky Boží...“

„Nezkoušej to na mě,“ odsedla si. „Nechybí mi... tohle. Chybí mi někdo, s kým se dá mluvit o jiných věcech, než je žravost prasat a telení krav.“

„A co Ivan?“

„Tomu nevěřím ani slovo.“

„A mně věříš?“

„Bude dobré mít ji
trochu pod
dohledem,“ jakoby
zaslechl Ivanova slova.
Ondřej se musel sám
sobě usmát. Světlo
z kahance Anežce
ozařovalo tvář a do
okna pleskaly
omámené můry.
„Studovali jsme spolu
na Sorbonně. Tam si
nás vybral velvyslanec
francouzského krále
a zapojil nás do
spiknutí proti
Habsburkům,“
vyprávěl. „Před rokem
poslal do Čech
několik poustevníků,
aby vyvolali v lidech
nespokojenost, a teď
mě, abych vedl
povstání.“

„Taky ne.“ Zasmála se. „Ale ty se aspoň líbíš našemu psovi, on se v lidech vyzná. Vyprávěj mi o světě. Narodil ses ve Francii?“ Pohodlně se opřela o zeď.

„Pocházím z Boloně. Naše rodina tam žije už od dob císaře Karla.“

„A jak to, že mluvíš česky?“

„V Boloni je hodně českých studentů, kteří tam založili rodiny. Navíc teď po Bílé hoře je to na západě samý Čech. Třeba Ivan je z rodiny českobratrských exulantů, jeho prastrýce popravili na Staroměstském náměstí.“

„On není poustevník, víd?“

„Bude dobré mít ji trochu pod dohledem,“ jakoby zaslechl Ivanova slova. Ondřej se musel sám sobě usmát. Světlo z kahance Anežce ozařovalo tvář a do okna pleskaly omámené můry.

„Studovali jsme spolu na Sorbonně. Tam si nás vybral velvyslanec francouzského krále a zapojil nás do spiknutí proti Habsburkům,“ vyprávěl. „Před rokem poslal do Čech několik poustevníků, aby vyvolali v lidech nespokojenost, a teď mě, abych vedl povstání.“

„Žádná železná koruna není, žene?“

„Jak tě to napadlo?“

„Nejsem blbá.“

„Železná koruna je příběh. A příběh může být skutečnější než to, čemu říkáme skutečnost.“

„Hm.“

Odmělčili se.

„Vyprávěj mi radši zase o světě. Jaké je to v Boloni?“

Vyprávěl jí o Sedmikostelí na náměstí Svatého Štěpána, o velké bitvě, kterou tam kdysi s italskými scholastiky svedl jeho prapředek, i o nekonečné prázdnotě mořské hladiny. Ona mu pak vyprávěla o lidech ze vsi, o starém panu Havlíčkovi, o bláznivém Haťapkovi, co se dává s každým do řeči, ale mluví tak rychle, že mu nikdo nerozumí, i o svém otci, který pod postelí schovává dva největší poklady, pušku a bratrský kanonál. A on jí pak vyprávěl, jaké to je plavit

se norskými fjordy, když nad hladinu skáčou zatoulaní delfini, a pít rum a půl roku nezažít noc, sledovat slunce, jak se snaží dostat za obzor, ale vždycky se hned objeví v ranních červánkách. A ona mu vyprávěla, že by si přála mít dceru a hodného muže a oboru s danky, jako má český baron. A on jí vyprávěl o svojí cestě do Cařihradu, o štíhlých krcích minaretů, o ruchu na Velkém tržišti a tichu v podzemních nádržích císaře Justiniana, ale to už Anežka spala, schoulená v rohu jeho postele. Ondřej zhasl kahanec, ale do okna ještě nějakou dobu tloukli noční motýli.

(...)

„Jedni chodili, jiní běhali, jiní jezdili, jiní stáli, jiní seděli, jiní leželi, jiní vstávali, jiní zas léhali, jiní se rozličně vrtěli; někteří byli samotní, jiní po houfcích větších nebo menších. Kroj a křtalt přerозlišný byl na nich, někteří číre nazí, s divnými všickni posušky,“ napsal biskup Komenský. „I dí mi můj tlumočník: Tu jako v zrcadle spatříš důstojnost pokolení svého.“ Ondřejovi se ta slova vybavila vždycky, když přijížděl do nového města, a zvláště silně mu zněla v uších teď při vjezdu do Prahy, kamenného labyrintu světa.

Ondřej čekal, že přítomnost habsburského dvora vzbudí v lidech vztek a strach z moru, a oni se místo toho radovali z plesů a slavností, které císař pořádal, aby odvedl jejich pozornost od blížící se černé smrti. Hospodští a krámsští počítali vydělané dukáty a měšťané pronajímali svoje domy vídeňským úředníkům. V ulicích bylo rušno, jedni chodili, jiní běhali, jiní jezdili, jiní stáli... „Tu, hle, máš to ušlechtilé pokolení lidské.“

Praha byla plná pýchy a pozlacených andělíčků. Valdštejn, synové Ignáce z Loyoly a další dobyvatelé zbořili královskou Prahu a vtlačili do ní svoje paláce... domy z dob císaře Karla se tiše hroutily samy do sebe a žil v nich jenom ten, kdo musel. Ondřej si vzpomněl na jeden obraz, který kdysi viděl

v Itálii. Jmenoval se David a Goliáš a samolibý skrček se na něm opíral o zkrvavenou hlavu důstojně vyhlížejícího soka. Taková je dnešní doba. Projel kolem Týnského chrámu a myslel na Matěje z Hodkova.

Zastavil na Staroměstském náměstí před radnicí, odkud se na něj z arkýře dívala Krásná Madona. Už od dob krále Václava pyšně ukazovala kolemjdoucím svého syna. Vzpomněl si na další obraz – ten si pamatoval zase z Nizozemska. Na té malbě byla kyprá markytánka, na tyči přehozené přes rameno nesla věnec buřtů a za nohy přivázanou slepici, v druhé ruce korbel piva, měla napůl odhalené bradavky. Taková je dnešní doba. Pobídl koně a dorazil k mostecké věži, ze které na něj shlížely sochy císaře Karla a jeho syna Václava. V obličejích měli oba naděláno od holubů. Na mostecké věži byla ještě nedávno naražená hlava Ivanova prastrýce a dalších dvaceti českých pánů.

Ondřej přešel most do Menšího města pražského a doptal se lidí, kde sídlí francouzský vyslanec. Musel uznat, že markýz má vkus. Pronajal si jeden ze starobylých domů, který se očividně několikrát přestavoval podle dobového vkusu, ale klenutá podloubí a domácí kaple napovídaly, že tu stojí už od lucemburských dob. Ondřeje se zmocnil zvláštní pocit.

„Netrpělivě vás očekávám,“ řekl markýz, když Ondřej vstoupil do jeho pracovny. „Večer jsem pozvaný na císařský ples, půjdete se mnou. Mám tam nějaké jednání, budete zatím dělat společnost mojí ženě. Dám vám slušné šaty.“

Zacinkal zvonkem a služebná přinesla oblek z černého aksamitu, ozdobený zlatem.

„Vaše paní je tady v Praze?“ zeptal se Ondřej.

„Trvala na tom, že pojede se mnou. Dokonce sama vybrala tenhle dům.“

„Je krásný,“ rozhlédl se Ondřej. „Postavený v lomeném slohu, řekl bych kolem roku...“

„Ženské vrtochy jsou nevyzpytatelné,“ přikývl markýz. „Ale povídejte, jak vypadá situace v Čechách.“

Ondřej se významně podíval na služebnou.

„Mluvte, neumí francouzsky ani slovo,“ řekl markýz.

„Poustevníci zapracovali dobře. Sedláci začínají zvedat hlavy, myslím, že zanedlouho můžeme vyvolat otevřenou vzpouru.“

„To rád slyším.“

„Ovšem je tu jedna věc...“

„Ano?“

„Některým vesničanům se nechce jít do otevřeného boje a radši by vyslali k císaři deputace.“

„To nemůžeme připustit. Co kdyby jim císař vyhověl.“

„Těžko jim v tom můžeme zabránit.“

„V tom jim musíme zabránit! Povstání v Uhrách je na spadnutí, jednáme s Turky, kdy napadnou Vídeň, můj král čeká, až mu řeknu, že má Rakousku vyhlásit válku... císařské vojsko je uklizené ve Slezsku... a Češi teď začnou sepisovat supliky! Zpravím o tom diskrétně zdejší šlechtice. Bude v jejich vlastním zájmu, aby deputace odchytili, než se dostanou k císaři, a nechali je zavřít. A až se o tom doslechnou ostatní sedláci, jejich zlost a vůle sáhnout po zbrani bude o to větší.“

„V tom máte asi pravdu.“

„Samozřejmě. Takže se uvidíme večer. Vezměte si to oblečení. Kord máte svůj, nebo vám mám taky nějaký opatřit? Ubytujte se v hostinci U Černé růže, je to tiché a nenápadné místo.“

Byla už tma, když se hradčanské náměstí zaplnilo panskými povozy a nosítky s dámmami, kolem kterých jeli po stranách kavalíři na koních, mezi nimi pobíhala pážata a čeledě. Okolo se tísnily davy zvědavých Pražanů, kteří chtěli aspoň zvenčí vidět trochu dvorského lesku. Od vjezdu do paláce až ke schodišti stály dvě řady komorníků a každý z nich držel v ruce stříbrný svícen.

„V tom jim musíme zabránit! Povstání v Uhrách je na spadnutí, jednáme s Turky, kdy napadnou Vídeň, můj král čeká, až mu řeknu, že má Rakousku vyhlásit válku... císařské vojsko je uklizené ve Slezsku... a Češi teď začnou sepisovat supliky! Zpravím o tom diskrétně zdejší šlechtice. Bude v jejich vlastním zájmu, aby deputace odchytili, než se dostanou k císaři, a nechali je zavřít. A až se o tom doslechnou ostatní sedláci, jejich zlost a vůle sáhnout po zbrani bude o to větší.“

Ondřej seskočil z koně a bříkl kordem o dláždění. Všechna okna byla rozsvícená a linula se z nich hudba.

Procházel Španělským sálem a v davu diplomatů, ministrů, zemských úředníků a generálů se mu nakonec podařilo najít markýze s jeho ženou. Byla půvabná jak madona ze staroměstské radnice a šaty jí vzdouval nový život.

„Konečně jste tady,“ řekl markýz. „Moje paní se na vás těšila.“

Ondřej dlouho hledal slova.

„Rád vás zase vidím,“ smekl nakonec klobouk a lehce se uklonil.

„I já vás,“ usmála se Marie.

„Zatím se bavte beze mě, já si teď musím promluvit s Nosticem,“ řekl markýz a zmizel.

„Sluší ti to,“ řekl Ondřej.

„Zato ty nevypadáš dobře. Zhubnul jsi, měl bys víc jíst.“

Dotkl se jejího břicha.

„Asi nemůže být moje...“

Usmála se.

„Nemůže.“

Dívali se na sebe.

„Co tvoje žena?“ zeptala se.

Zavrtěl hlavou.

„Odejdi se mnou,“ řekl.

„Je pozdě.“

„Postarám se o tvoje dítě.“

„Kdybych řekla ano, tak zase couvneš.“

„Odjedeme do Itálie, nikdo nás tam nenajde, ani on ne.“

„Ne. Jsem ráda, že je to takhle.“

Už se k tomu nevraceli, oběma se ulevilo, že ten rozhovor mají za sebou, tančili, vzpomínali na plesy ve Versailles, a než začala slavnostní hostina, připojil se k nim markýz.

„Bavíte se dobře? Pracuju na lidech z císařova okolí. Jsou zhýralí a hloupí. Vykoupil jsem od židů jejich dlužní úpisy, takže by neměl být problém na ně trochu zatlačit.“

Ondřej k markýzovi nikdy necítil zášť, připadal si vždycky velkodušně a káral Ma-

rii, když žárlila na jeho ženu... Teď bylo na jednu všechno jinak.

„Vytáhl jsem nějakou špínu na Sinzen-dorfa. Právě jsem o tom řekl Nosticovi. Nostic se ho pokusí zkompromitovat a sesadit z úřadu. U dvora zavládne zmatek, nikdo nebude věřit nikomu.“

Vzpomínal na jejich loučení. Svlékání šatů obřadné, obtěžkané důstojností okamžiku, a milování zdvořilé láskou. Osemnil ji tenkrát, jako by chtěl nechat na Bohu, jestli spolu mají zůstat, nebo ne. Nepočala, Bůh není hloupý a nesejmul z Ondřeje jeho rozhodnutí. Teď, když se konečně rozhodl, bylo pozdě. Ostatně Bůh je rozum, nestojí na ničí straně.

„Budete se se mnou účastnit jednání s místními šlechtici, Ondřeji. Mně jako Francouzovi přece jenom tolik nedůvěřují. Společně je získáme na svoji stranu. A teď už pojďme k hostině. Slyšel jsem, že křivoklátské křepelky stojí za to.“

Ondřej se hostiny nezúčastnil, omluvil se markýzovi i jeho paní a vyšel do noční Prahy. Smích plesajících dvořanů za ním slábl, od Vltavy šla zima. Ondřej chtěl původně jít do hostince U Černé růže, ale příjemně opilý sebelítostí ho minul a brodil se listím dál proti proudu řeky. Praha byla stejná jako Boloňa, jako Paříž, jako Marie, krásná a cízí, plná nočního chladu.

Byl v ní kus dítěte i stařeny, muže i ženy, berana i ovce. Kus jeruzalémské nevěsty a velký kus babylonské děvky. „S tím přišel už svatý Augustin, nejsi moc původní,“ usmála by se Marie, ale Ondřej si nemohl pomoci. Překročili spolu hranice v obou směrech. „Nechci myslet na to, co bylo, ani na to, co bude. Na mého muže ani na tvoji ženu,“ řekla mu, když jí poprvé svlékal šaty.

Ondřej zašel moc daleko. Praha začínala být zase hlučná, ale byl to ryk z krčem, na ulici spolu zápasili dva chlapi s holemi a opodál v podřepu močila stará žena. Mezi dvěma kamennými domy se křivila planá

jablůňka. Ondřej přidal do kroku a šel pořád dál proti proudu. Došel až k hloučku povykujících lidí, k nimž se přidávali pořád další. Ondřej se prodral chumlem zvědavců a v jejich středu uviděl ležet muže. Škubal sebou a sípál očividně z posledních sil. Snad ho někdo přepadl, v tomhle místě by to nebylo nic zvláštního, řekl si Ondřej a chystal se vycouvat zpátky na cestu, když vtom se chlap natáhl v křeči a z úst se mu vyvalila pěna. V obličejí mu začaly vystupovat modré skvrny.

„Mor!“ vykřikl kdosi a znělo to jak výstřel do hejna ptáků. Lidé se rozutekli všemi směry a volali, že černá smrt je v Praze. Měli pravdu, Ondřej si stejný výjev pamatoval z Vídně... stejné modré skvrny v obličejí mrtvých.

(...)

Ráno ho probudilo kravské bučení a šplouchání vědra. Počkal, až zvuky ztichnou, až Anežka s otcem odejdou do roboty, a pak teprve vstal. Za oknem svítila Jitřenka, zvaná Lucifer. Oblékl se a zamířil k Ivanovi, hlavu plnou myšlenek, které se bál vyslovit. Cestou z Krasoňovic si všiml, že šibenice na výstrahu pytlákům je zbořená, a sešlapaný sníh kolem ní nesvědčil o tom, že by ji vyvrátil vítr. Sedláci přestávali mít strach, to bylo dobré. Pole protínaly chodníčky srnčí zvěře, ale lidské stopy vedoucí od šibenice už byly zasněžené, jako by se Morana rozhodla pomoci sedlákům a umlčela krajinu. Nikde žádný život, jenom u lesa havrani rvali maso z umrzlého zajíce.

Ondřej ztěžka stoupal po hodkovském hřebenu k troskám tvrze. Byly taky pod závějí a ve sněhu vyhrabaný vchod do poustevny připomínal noru, až na to, že z něj stoupal tenký pramínek kouře. Ivan seděl uvnitř, ve světle louče četl Komenského a popíjel mělnické víno. Ondřej sestoupil za ním.

„Buď zdrav, Všudybude,“ pozdravil ho Ivan a škytl.

„Buď zdrav, Mámení,“ ušklíbl se Ondřej.

„Co nového v Praze? Co markýz?“

„Je ve svém živlu. Jestli zůstane v Praze ještě pár měsíců, všichni se tam povraždí navzájem.“

Ivan se zachechtal. „Dobře jim tak, katolíkům. Co Marie? Viděl ses s ní?“

„Ne.“

„Napiješ se?“

„Díky. Jak to vypadá tady v kraji?“

„Povstání je na spadnutí, nejenom u nás, ale všude v Čechách. Železná koruna se selským králem zabírají neuvěřitelně. Baroni si netroufají vystrčit hlavu ze zámku, aby odněkud nepřilétl řemdich. Mám tři sta mušket a tři sta vycvičených chlapů. A jenom tady na Čáslavsku dáme dohroma-

dy pět tisíc mužů. Formani vozí zprávy od ostatních poustevníků, jsou na tom podobně. Nejbojovnější jsou sedláci v Boleslavi a v Hradci.“

Ondřej si několikrát přihnul z lahve.

„Nejspíše vopilej pravdu poví,“ řekl Komenský.

„Začneme s bojem, hned jak trochu sleze sníh,“ řekl Ondřej.

„To snad nezáleží na nás, ale na markýzovi, ne?“

„Kašlu na markýze! Nepotřebujeme ho!“

„Nemáš horečku?“

„Stejně chce jenom získat Čechy pro francouzského krále.“

„To víme od začátku a nijak zvlášť nám to nevadilo...“

„Teď mi to vadí.“

„Človče, už to nepij. Musíme přece svůj postup sladit s Peští, s Cařihradem ...“

„Nepotřebuju ani je! V Praze řádí mor, to město bude do konce roku na lopatkách, ani nemusíme hnout prstem. Císařské vojsko je pořád ve Slezsku. Když spojíme sedláky ze všech panství, není v Čechách síla, která by nám dokázala vzdorovat.“

„V tom máš asi pravdu...“

„Samozřejmě. Až dobudeme Prahu a zajmeme císaře, můžu s markýzem jednat jako rovný s rovným!“

„A neděláš to celé jenom kvůli svým vlastním...“

„Ne!“

Ondřej dopil láhev a vyhodil ji z nory ven na sníh.

Tereza Švejdová vás srdečně zve na výstavu FLÓRA

5. 2. – 28. 2. 2009 OUKY DOUKY COFFE

Janovského 14 Praha 7 Holešovice

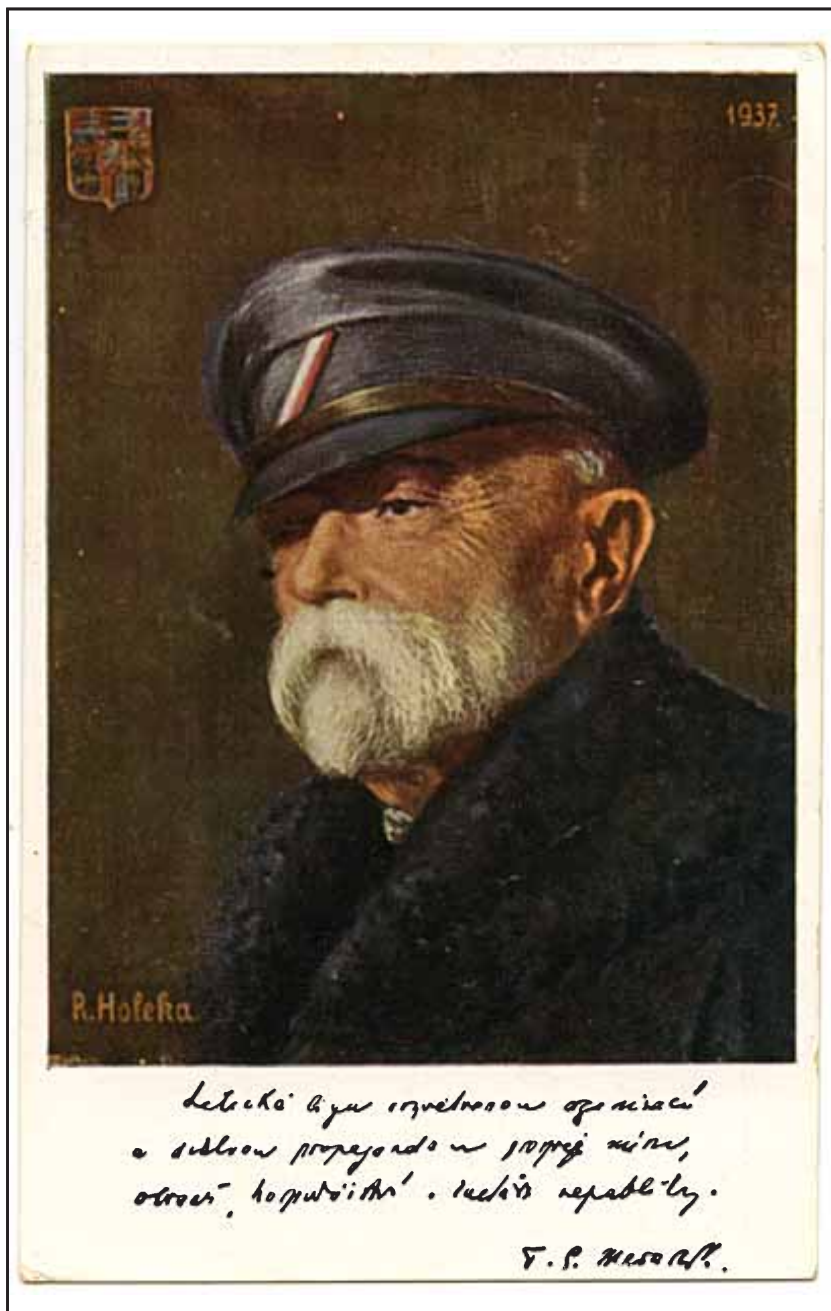
Denně 8:00–24:00

Zohlednice hrály do třicátých let, než se výrazně prosadila móda fotit „amatérsky“, bez pomoci profesionálů, což zase bylo samozřejmě vyvoláno vývojem nových technologií a v konečném důsledku dostupností produktů, mnohem důležitější roli, než bychom si mohli jako správní mudrlanti odvodit. Velká část soukromých fotografií z těch dob, rodinných, „turistických“ či spolkových, byla při zpracování v ateliéru na zadní straně opatřena návodnými linkami pro uvedení adresy a byl zde vykolíkován prostor pro vlastní text. Předpokládalo se tedy, že budou posílány. Fotografie se z našeho pohledu stávaly pohledy (hahaha, to je téměř cimrmanovský absolutní verš). Takže kromě společenského obsahu (připomenutí se; víme o sobě) a budování osobní dějin (tehdy jsem byl zde) tu byla i potřeba informovat či edukovat (hlavně historicko-informativní důvod dělá dnes z pohlednic i poměrně zajímavý subjekt pro tezauraci peněz). A pak zajisté hrála roli i funkce značkování terénu: i tady jsem zanechal svoje stopy.

Dnes státníotvorně. Fotografie T. G. Masaryka podle obrazu, signovaném R. Holeka. A tři řádky státníkovy přípisu k letectví. Vydané v jubilejním roce 1938 nákladem MLL (Masarykovy letecké ligy). I můj otec byl členem této organizace, aspoň jsem tak usoudil z nalezené legitimace. Co mě však na té pohlednici zajímá, je nasměrování Masarykovy hlavy, stín štítku čepice nad zadní částí obličeje, který u mně, nevím jak u vás, vyvolává pocit „žížkovství“. Pociť „žížkovství“ není Jan Žižka, ale jde o sounáležitost, o jakési nastavování loga. Při prvním pohledu, v oné jedinečné prvochvíli zachycení mně ta asociace funguje. Nevím, jak vám. Možná je to úplná blbost. Ale já to takhle čtu.

Jakub Šofar

Možná, že stesk po dobách, kdy byl člověk jenom sběratelem, tedy fáze před člověkem-lovcem, vyvolává potřeba u lidu druhého milénia sbírat. Cokoliv. Elektrické izolátory nebo dámské použité kalhotky. Ten druhý případ by sexulogové neuznali, snažili by se nám namluvit, že jde o sexuální úchylku, ale já osobně věřím, že i ty použité ženské kalhotky jsou klasický sběrový materiál podle všech pravidel.

Filokartistův výsadek

0 2

V příštím čísle (vychází 7. března 2009)

najdete:

Fotoreportáž
Daniela Prokopa

Štefana Švece

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!